8 NOYABR ZƏFƏR GÜNÜDÜR

Təhsil millətin gələcəyidir!

Heydər Əliyev

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin orqanı

7 noyabr 2024-cü il №41 (9099) www.muallim.edu.az muallim@media.edu.az

BU GÜN BURADA QALDIRDIĞIM BAYRAQ BURADA ƏBƏDİ DALĞALANACAQ VƏ BİZ BURADA ƏBƏDİ YAŞAYACAĞIQ

Alınmaz qala sayılan Şuşanı iki il bundan əvvəl erməni işğalından azad edən Azərbaycan Silahlı Qüvvələri şanlı tarix yazdı. Bu şanlı tarix bizimlə əbədi olacaq. Azərbaycan xalqı, gələcək nəsillər bu şanlı Qələbə ilə haqlı olaraq fəxr edəcəklər

Vətən uğrunda canlarından keçən şəhidlərimizin əziz xatirəsini daim qəlbimizdə saxlayırıq və saxlayacağıq. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Vətən müharibəsi və antiterror əməliyyatı keçirilərkən bizim 3200-dən çox qəhrəman şəhidimiz şəhadət zirvəsinə ucalmışdır. Onların və digər qəhrəman hərbçilərimizin rəşadəti və vətənpərvərliyi Qələbənin əsas amilləridir

Müəllimlər uşaqların, gənclərin biliklərini artırmaq, eyni zamanda, onların vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi üçün fəal və səmərəli işləyirlər. İkinci Qarabağ müharibəsi bunu göstərdi. Heç vaxt Qarabağı görməyən gənclər Qarabağ uğrunda ölümə gedirdilər, ölümə getməyə hazır idilər, şəhid oldular, yaralandılar. Ancaq yenə də bu Zəfəri təmin etmək üçün dayanmadılar

Bu gün tarixi bir gündür. Bu gün Xankəndi şəhərinin mərkəzi meydanında Azərbaycan Bayrağı qaldırıldı. Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm... Əziz həmvətənlər, bu meydanda bu gün durmaq böyük xoşbəxtlikdir, böyük fərəhdir, qürur mənbəyidir. Mən qürur hissi ilə Azərbaycan Bayrağını bu gün qaldırmışam və doğma xalqıma bir daha demək istəyirəm ki, biz bu Qələbəyə layiqik. Azərbaycan xalqı bu Qələbəni öz qanı, canı bahasına əldə etmişdir. Bu gün burada qaldırdığım Bayraq burada əbədi dalğalanacaq və biz burada əbədi yaşayacağıq. Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır!

Şuşa şəhərində keçirilmiş Dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə imzalanmış Qarabağ Bəyannaməsi əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə töhfə verir

Prezident İlham Əliyev Bişkekdə keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatı Dövlət Başçılarının 11-ci Zirvə görüşündə çıxış edib

Bu il Türk Dövlətləri Təşkilatının əsasını qoymuş Naxçıvan Sazişinin 15-ci ildönümüdür. Təşkilatımız bu dövr ərzində uğurlu inkişaf yolu keçib. İyul ayında Şuşa şəhərində keçirilmiş Dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə imzalanmış Qarabağ Bəyannaməsi əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə töhfə verir... Azərbaycan Türk Dövlətləri Təşkilatının möhkəmlənməsi istiqamətində səylərini bundan sonra da davam etdirəcək

Ötən ilin sentyabr ayında Azərbaycan öz suverenliyini tam bərpa etdi. Ermənistan 30 il davam edən işğal dövründə bu ərazilərdə 9 şəhərimizi və yüzlərlə kəndimizi tamamilə məhv edib. İşğaldan azad olunan ərazilərdə indi genişmiqyaslı yenidənqurma və bərpa layihələri həyata keçirilir, eyni zamanda, Böyük Qayıdış Proqramının icrası çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlər öz doğma yurdlarına geri dönürlər

Fürsətdən istifadə edərək, Özbəkistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Macarıstanın dövlət və hökumət başçılarına azad olunmuş ərazilərdə qardaşlıq hədiyyəsi olan məktəbə və yaradıcılıq mərkəzinə, eləcə də tikiləcək məktəblərə görə bir daha təşəkkürümü bildirmək istərdim

Azərbaycan yaxın günlərdə COP29 iqlim konfransına ev sahibliyi edəcəkdir. Keçən ilin dekabrında 200-ə yaxın ölkə Azərbaycanın namizədliyini yekdilliklə dəstəkləmişdir. Bu, beynəlxalq aləmin ölkəmizə böyük hörmətinin və dəstəyinin təzahürüdür... Əminəm ki, Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələr COP29 konfransının işində fəal iştirak edəcəklər

Azərbaycanın PISA tədqiqatına iqlim savadlılığı üzrə meyarın əlavə olunmasına dair təşəbbüsü yüksək qiymətləndirilib

Emin Əmrullayev Braziliyada bir sıra görüşlər keçirib

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev Braziliyanın Fortaleza şəhərində təşkil edilən UNESCO-nun Qlobal Təhsil Görüşü çərçivəsində bir sıra görüşlər keçirib.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin təhsil naziri Sara Al-Amiri, Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının təhsil naziri Yusef bin Abdullah Al-Benyan, Qətərin təhsil və ali təhsil naziri Buthaina Bint Ali Al Jabr Al Nuaimi, Braziliyanın təhsil naziri Kamilo Santana və Çin Xalq Respublikası təhsil nazirinin müavini Çen Jie ilə keçirilən görüşlərdə BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransı (COP29) ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb, ölkələr arasında elm və təhsil sahəsində əməkdaşlığın cari vəziyyəti və inkişaf perspektivləri müzakirə olunub. Bundan əlavə, görüşlər çərçivəsində təhsilin bütün pillələri üzrə əməkdaşlıq perspektivlərinin daha da genişləndirilməsi məsələlərinə toxunulub.

Görüşlər zamanı Emin Əmrullayev həmkarlarını ölkəmizdə keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransında (COP29) iştiraka dəvət edib.

UNESCO-nun Qlobal Təhsil Görüşü çərçivəsində İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının təhsil və bacarıqlar üzrə direktoru Andreas Şleyxerlə keçirilən görüş zamanı isə Azərbaycanın PISA tədqiqatına iqlim savadlılığı üzrə meyarın əlavə olunmasına dair təşəbbüsü yüksək qiymətləndirilib və bu günədək COP gündəliyində məhz Azərbaycanın təhsilə xüsusilə önəm verdiyi vurğulanıb.

Qeyd edək ki, 31 oktyabr — 1 noyabr tarixlərində keçirilən UNESCO-nun Qlobal Təhsil Görüşündə təşkilata üzv ölkələrin təhsil və maliyyə nazirləri, UNESCO-nun baş direktorunun təhsil üzrə müavini Stefaniya Giannini və bir sıra təşkilatların rəsmiləri iştirak ediblər.

“Məktəb liderliyi və şagird nailiyyətləri”

Yeni hesabat açıqlanıb

“Qlobal Məktəb Liderləri” təşkilatı tərəfindən 2024-cü il üçün "Məktəb liderliyi və şagird nailiyyətləri" icmalı təqdim olunub. “Azərbaycan müəllimi” Təhsil İnstitutuna istinadən xəbər verir ki, təşkilat aşağı və orta gəlirli ölkələrdə məktəb rəhbərliyinin təkmilləşdirilməsi sahəsi üzrə fəaliyyət göstərir. Eyni zamanda məktəb liderliyinin şagird nailiyyətlərinə olan təsirini, xüsusilə də təməl savadlılıq və riyaziyyat (FLN) sahələrini araşdırır. Təqdim olunan hesabatda 70-dən çox araşdırmanın nəticələri nəzərdən keçirilir. Həmçinin, məktəb liderliyinin tədris və şagird nəticələrinə təsiri, xüsusilə aşağı və orta gəlirli ölkələr üzrə dəyərləndirilir.

Kontekst və arxa plan

Aşağı və orta gəlirli ölkələr təhsil böhranı ilə üzləşir, burada uşaqların əhəmiyyətli bir hissəsi 10 yaşına qədər təməl oxu və riyaziyyat bacarıqlarını mənimsəmir. Məsələn, Sub-Sahara Afrikada şagirdlərin 84-88%-i oxuma bacarıqlarında yetərsizdir, inkişaf etmiş ölkələrdə isə bu göstərici yalnız 14%-dir. Bu ciddi fərqlər məktəb liderliyinə sərmayə qoyuluşunu və diqqətin artırılmasının bu problemin həll kimi qəbul edilməsinə səbəb olduğunu göstərir. Buna baxmayaraq, məktəb liderliyinin şagird nailiyyətlərinə güclü təsiri olsa da bu yanaşma inkişaf etməkdə olan ölkələrdə geniş tətbiq olunmur.

Məktəb liderliyinin şagird nailiyyətlərinə təsiri

Araşdırmalar göstərir ki, məktəb liderləri şagird nailiyyətlərinə əhəmiyyətli təsir edir. Belə ki, hesabatda məktəb liderlərinin yalnız müəllimlərdən sonra ikinci sırada gəldiyi qeyd olunur. Səriştəli liderlər tədris metodlarını təkmilləşdirir, müəllimlər arasında əməkdaşlığı gücləndirir və iş məmnuniyyətini artırır. Məsələn, araşdırmalar liderlik müdaxilələrinin şagird öyrənməsini 0.03 standart kənarlaşma (Standard deviation) ilə yaxşılaşdırdığını göstərir. Tanzaniyada aparılan bir tədqiqatda məktəb rəhbərliyinin tətbiq etdiyi təcrübələrin imtahan nəticələrində 10%-lik fərqlilik yaratdığı müəyyən edilib. Argentinada isə liderlik müdaxilələri əsas fənlərdə, məsələn, riyaziyyat və portuqal dili üzrə test nəticələrini yaxşılaşdırıb.

Liderliyin təsirini ölçməkdə çətinliklər

Hesabatda qeyd olunur ki, liderliyin şagird öyrənməsinə müsbət təsiri barədə sübutların artmasına baxmayaraq, bəzi araşdırmalar hələ də əhəmiyyətli nəticələr göstərmir. Məsələn, Qvatemala və Şri-Lankada həyata keçirilən liderlik təşəbbüsləri şagird nailiyyətlərini yaxşılaşdırmayıb. Liderliyin effektivliyini ölçməkdə çətinliklər fərqli təhsil kontekstləri və genişmiqyaslı nümunə ölçüləri tələb edir.

Liderlik üslubları və onların səmərəliliyi

Hesabat müxtəlif liderlik üslublarını müqayisə edib və təlimatlandırıcı liderliyin şagird nailiyyətlərini yaxşılaşdırmaqda ən təsirli olduğu müəyyənləşdirilib. Belə ki, təlimatlandırıcı liderlər təhsil məqsədləri təyin edir, tədris prosesini izləyir və tədris üçün uyğun mühit yaradır. Motivasiyaedici liderlik isə əsasən əməkdaşları ortaq hədəf ətrafında birləşdirməyi nəzərdə tutduğundan, şagird nailiyyətlərinə daha dolayı və yavaş təsir etdiyi də hesabatda öz əksini tapıb. Bütün bunlarla yanaşı, Cənubi Afrikada təlimatlandırıcı və motivasiyaedici liderlik üslublarının birləşdirilməsi zəif məktəblərdə daha yaxşı nəticələr verdiyi də hesabatda yer alıb. Xüsusilə də dərs metodlarını təkmilləşdirən məktəb liderləri şagird test nəticələrində inkişafa səbəb olub.

Liderliyin müvəffəqiyyətini dəstəkləyən şərait

Məktəb liderliyinin səmərəliliyinin çox vaxt mühit və resurslarla bağlı olması da hesabatda vurğulanır. Qeyd olunur ki, daha çox muxtariyyətə sahib olan liderlər, xüsusən də müəllimlərin işə qəbulu və idarə olunması ilə bağlı qərarlar verə bilənlər, şagird nailiyyətlərinə daha çox təsir göstərə bilirlər. Maliyyə resursları da bu uğurda mühüm rol oynayır. Meksikada həm nağd qrantlar, həm də liderlik təlimləri təmin edən proqramlar məktəb rəhbərliyinin yaxşılaşdırılmış nəticələr verməsində maliyyə dəstəyinin əhəmiyyətini göstərir.

Təməl savadlılıq və riyaziyyat üçün nəticələr

FLN sahəsində liderliyin təsirini tədqiq edən araşdırmalar məhdud olsa da, sübutlar göstərir ki, liderlik tədris metodlarını təkmilləşdirmək ümumi savadlılıq və riyaziyyat nəticələrini yaxşılaşdırmaq üçün əhəmiyyətli rol oynaya bilər. Əsas strategiyalara formativ qiymətləndirmələrin təşviqi, müvafiq tədris materiallarına çıxışın təmin edilməsi və tədris vaxtından səmərəli istifadə daxildir.

Nəticə və tövsiyələr

Təqdim olunan “Məktəb liderliyi və şagird nailiyyətləri” hesabatından aydın olur ki, məktəb liderliyi, xüsusilə LMİC-lərdə şagird nailiyyətlərini yaxşılaşdırmaq üçün mühüm rola malikdir. Həmçinin qeyd olunur ki, müxtəlif araşdırmalardan qarışıq nəticələr alındığından, kontekstə xas müdaxilələrə və uzunmüddətli qiymətləndirmələrə ehtiyac var. Məktəb liderliyinin səmərəliliyi üçün liderlərə muxtariyyətin, resursların və davamlı peşəkar inkişafın təmin edilməsi vacibdir.

Statistika və əsas nəticələr

* *İnkişaf etməkdə olan bölgələrdə 10 yaşa qədər şagirdlərin 10-dan 7-si (70 faiz) təməl oxu bacarıqlarını mənimsəmir.*

* *Liderlik müdaxilələri şagird öyrənməsini 0.03 standart xəta ilə yaxşılaşdırır.*

* *Tanzaniyada liderlik təcrübələri rayon imtahan nəticələrində 10%-lik fərqliliyi izah edir.*

* *Təlimatlandırıcı liderlik motivasiyaedici liderlikdən üç dəfə daha çox şagird nailiyyətlərinə təsir göstərir.*

Hesabat məktəb liderliyinin şagird nailiyyətlərinə təsirini hərtərəfli izah edərək, aşağı və orta gəlirli ölkələrdə təməl savadlılıq və riyazi biliklərin yaxşılaşdırılması üçün vacib nəticələr təklif edir.

Mənbə: *Global School Leaders. (2024). Evidence Review 2024: A Review of Research on the Role of Leaders in Improving Student Learning Outcomes. Global School Leaders: Los Angeles.*

Nazir müavini Sankt-Peterburq şəhərində səfərdə olub

5-6 noyabr tarixlərində elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Sankt-Peterburq Dövlət Universitetinin 300 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq Rusiya-Azərbaycan Forumunun nəticələri əsasında iki ölkənin ali təhsil müəssisələri ilə yaxından tanışlıq və əməkdaşlıq perspektivlərini müəyyən etmək məqsədilə Rusiya Federasiyasının Sankt-Peterburq şəhərində səfərdə olub.

Səfər çərçivəsində elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin rektoru Ədalət Muradov və Bakı Mühəndislik Universitetinin rektoru Yaqub Piriyev, Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Ülkər Səttarova, Elm və Təhsil Nazirliyinin Beynəlxalq əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri Simuzər Feyzullayeva Sankt-Peterburq Dövlət Universitetinin rektoru Nikolay Kropaçev ilə görüş keçirib. Görüş zamanı iki ölkənin ali təhsil müəssisələri arasında əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib.

Eyni zamanda, təcrübə mübadiləsinin aparılması məqsədilə Sankt-Peterburq Dövlət Universitetinin tətbiqi kibernetika, geofizika, iqtisadiyyat, sistem proqramlaşdırılması və digər kafedraların nümayəndələri ilə Azərbaycan nümayəndə heyəti arasında görüşlər keçirilib və fəaliyyətləri barədə təqdimatlar edilib. Elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov çıxış edib.

Azərbaycan Texnologiya Universitetinin rektoru kollektivə təqdim edilib

Prezident İlham Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə Azərbaycan Texnologiya Universitetinin (ATU) rektoru vəzifəsinə təyin edilən Yaşar Ömərov noyabrın 5-də müəssisə kollektivinə təqdim olunub.

Rektoru kollektivə təqdim edən elm və təhsil nazirinin müavini İdris İsayev Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında təhsil sahəsində uğurlu islahatlar həyata keçirildiyini diqqətə çatdıraraq bu istiqamətdə qarşıya qoyulan vəzifələrin, verilən tapşırıqların icrası ilə bağlı universitet kollektivinə müvafiq tövsiyələrini verib.

Azərbaycan Texnologiya Universitetinin rektoru Yaşar Ömərov öz növbəsində ona göstərilən yüksək etimada görə təşəkkür edib və bu etimadı doğruldacağını bildirib.

Təqdimat çərçivəsində nazir müavini ATU professorlarının təkliflərini dinləyib.

"Antikorrupsiya davranış modelinin formalaşdırılması" mövzusunda təlimlər davam edir

Təhsil işçiləri üçün "Antikorrupsiya davranış modelinin formalaşdırılması" mövzusunda növbəti təlim keçirilib. Təlimdə Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin (MÜTDA) direktor müavini, BŞTİ-nin müdiri vəzifəsini müvəqqəti icra edən Nərminə Hüseynova, Elm və Təhsil Nazirliyinin Daxili nəzarət şöbəsinin müdiri Kamran İsmayılov, BŞTİ-nin müdir müavini Anar Qədiməliyev, Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzinin şöbə müdiri Nigar Qələndərli, Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin prokuroru Kamil Kamilli, Baş Prokurorluğun prokurorları Ziya Hacıyev, Fərid Qarakişiyev, nazirlik, MÜTDA və BŞTİ-nin müvafiq struktur bölmə rəhbərləri və əməkdaşları iştirak ediblər.

Əvvəlcə təlimin əhəmiyyətindən danışılıb, korrupsiya hallarına qarşı mübarizənin və bu sahədə maarifləndirmənin prioritet fəaliyyət istiqamətlərindən biri olduğu vurğulanıb və birgə təlimlərin dövlət qurumları əməkdaşlarının peşəkarlığına mühüm töhfə verəcəyi bildirilib.

Təlim çərçivəsində "Korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə dair 2022-2026-cı illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nın əhəmiyyəti, ölkəmizdə korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilən kompleks və ardıcıl islahatlar, antikorrupsiyaya dair müxtəlif ölkələrin qabaqcıl təcrübəsi barədə danışılıb. Korrupsiya hüquqpozmaları, buna şərait yaradan amillər, korrupsiyanın cəmiyyətə təsiri və onunla mübarizənin zəruriliyindən bəhs edilib.

Təlim qarşılıqlı müzakirə əsasında davam edib. İştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Universitetlərdə elmi fəaliyyətin təşkili və idarəetmə

"Təcrübə ilə bağlı olmayan elmin, elm və praktika ilə bağlı olmayan təhsilin, təhsil və elmlə əlaqəsi olmayan biznesin səmərəsiz olduğu artıq cəmiyyətdə qəbul edilib".

Müasir dövrdə hər bir ölkənin iqtisadi inkişafı, vətəndaşlarının rifah halı, ilk növbədə, elmin və təhsilin inkişafı ilə bağlıdır. Elmin inkişafı Azərbaycanda dövlət siyasətinin mühüm prioritetlərindən biridir. Hazırda beynəlxalq münasibətlərdə siyasi, iqtisadi, elmi-texniki, ekoloji və informasiya xarakterli amillər müstəsna rol oynayır. Bu isə, ilk növbədə, Azərbaycan Respublikasının milli maraqlarının ödənilməsində elmin inkişafını tələb edir. Bu baxımdan, ali təhsil sistemində fəaliyyət göstərən professor-müəllim heyəti, universitet rəhbərliyi, tələbələr və müəllimlər qarşısında yeni vəzifələr durur.

Modellərin çoxluğuna baxmayaraq, müasir universitetdə dəyişiklikləri şərtləndirən əsas trendi onun "Universitet 1.0" modelindən "Universitet 3.0" modelinə keçididir. Cəmiyyətin çağırışlarına adekvat cavab olaraq mühüm vəzifələri yerinə yetirərkən bəşəriyyətin rifahını yaxşılaşdırmaq üçün universitetlər, ilk növbədə, öz elmi-tədqiqatları ilə fərqlənməlidirlər.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 iyul 2022-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nda qeyd olunur ki, ölkəmizdə elmi-tədqiqat universitetlərinin yaradılması yaxın gələcək üçün təxirəsalınmaz vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdur.

Universitetlərin tarixi inkişafı və yeni missiyası

Klassik universitet modeli təhsil prosesinin təkmilləşdirilməsinə istiqamətlənir. Klassik universitetlər elm, təhsil, sənaye, xidmət sahəsi üçün kadr hazırlığı aparır.

XIX əsrdə alman islahatçılarının fəaliyyəti nəticəsində yeni universitet ideyası, yeni neoklassik universitet ideyası formalaşmışdır. Alman ənənəsində çox sayda görkəmli müəlliflər olsa da, W.Humboldt adı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Onun universitet ideyasının əsasında elmin institusional inkişafı və alman xalqının mənəviyyatının inkişafı yer almışdır. Belə ki, həqiqət elmi yolla axtarılmalıdır. Buna görə də universitetin mühüm vəzifələrindən biri elmi-tədqiqatlar olaraq qəbul edilir.

İnnovasiyayönlü universitet, yeni universitet və biznes əməkdaşlıq tipli təşkilatlarda isə elmi tədqiqatların, biliklərin kommersiyalaşdırılması təmin olunur. Təhsil-elm-innovasiya üçbucağında elm əsas təşkil edir və elmi fəaliyyətin formal xarakterdən, mücərrəd məzmundan xilas edilməsi, eləcə də universitetlərdə elmi fəaliyyətin idarə edilməsinə ənənəvi yanaşmanın dəyişməsi zərurəti yaranır. Universitetlər təhsil-elm-istehsal üçbucağı prizmasından qiymətləndirilir.

Müasir dövrdə universitetlərin inkişafı ilə bağlı konsepsiya

Dünya səviyyəli universitetlərdə dövlət statusuna və ya özəl sektora aid olmalarından asılı olmayaraq, dünyanın ən yaxşı tədqiqatçıları işləyir və müxtəlif ölkələrdən ən yaxşı tələbələr təhsil alırlar; onlar beynəlxalq mühitdə baş verən hadisələrə və tendensiyalara, çağırışlara uyğun hərəkət edir və bunları nəzərə alırlar; onlar yorulmadan dünya səviyyəli aktual problemlərin həllinə çalışır və başqa təşkilatlarla fəal şəkildə əməkdaşlıq edirlər. Universitetlərin inkişafı ilə bağlı 3 əsas əlamət fərqləndirilir: istedadlıların cəmləşməsi (müəllimlər, tələbələr və inzibatçılar arasında); resursların bolluğu (maliyyə və infrastruktur); çevik idarəetmə (idarəetmədə sərbəstlik, innovativ qərarlar və bürokratik baryerlərin yoxluğu).

Bu qeyd olunanlar üç əsas həlledici funksiyada özünü göstərir: 1) yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanması; 2) elmi-tədqiqatlar; 3) cəmiyyətin rifahı.

Yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanması ilə bağlı qeyd etmək mümkündür ki, dünya səviyyəli universitetlər kadr ehtiyatlarının yaradılmasına səy göstərir, bununla da dünyanın ən istedadlı və güclü kadr ehtiyatını formalaşdırmış olur, eyni zamanda milli və qlobal səviyyədə bu sahədə ən mühüm resursları təmin edirlər.

Elmi-tədqiqatlara gəlincə isə dünya səviyyəli universitetlər ən qabaqcıl tədqiqatlarla məşğul olur və müasir dövrün ən yaxşı kəşflərinə səy göstərir, bununla da beynəlxalq səviyyədə bu sahədə mühüm vəzifələri yerinə yetirməklə, bəşəriyyətin rifahını yaxşılaşdırırlar.

Nəhayət, dünya səviyyəli universitetlər insanlıq naminə qlobal problemlərin kompleks həlli istiqamətində töhfələr və bütün dünyada davamlı inkişafa və bəşəriyyətin inkişafına təkan verirlər.

Dünya səviyyəli universitetin yaradılmasına beynəlxalq təcrübədən yanaşdıqda üç əsas strategiya fərqlənir:

1) potensialı mövcud olan bir neçə universitetlərin səviyyəsinin artırılması və onların qabaqcıl təhsil müəssisəsinə çevrilməsi;

2) bir neçə universitetin birləşməsi nəticəsində yeni universitetin yaradılması, dünya səviyyəli universitetə xas olan sinergetik inkişafın (effektin) yaradılması;

3) sıfırdan başlayaraq yeni universitetin yaradılması.

Beləliklə, iqtisadiyyatımızın dayanıqlı inkişafı, biliyə əsaslanan cəmiyyətin formalaşdırılması və insan kapitalına sərmayə qoyuluşu bizim üçün yaxın gələcəkdə əsas strateji hədəflərdən biridir. Bütün bunlar yüksəkixtisaslı kadr potensialı, yeni elmi yanaşmalar və çevik innovativ aktivlik tələb edir və Azərbaycan elmi qarşısında tamamilə yeni vəzifələr qoyur.

Tədqiqat universiteti: elmi fəaliyyət və tədris prosesinin real inteqrasiyası

Tədqiqat universiteti - elmi fəaliyyətlə tədris prosesinin real inteqrasiyası əsasında elm və təhsil fəaliyyətini eyni dərəcədə səmərəli həyata keçirən, qabaqcıl elmi-tədqiqatlar aparan, keyfiyyətli elm, tədris mühitini təmin edən, yüksək elmi-pedaqoji kadr potensialına malik olan ali təhsil müəssisəsi və ya elm-təhsil mərkəzləridir. Tədqiqat universitetlərinin fundamental və tətbiqi elmi tədqiqatlar aparmaqla yanaşı, yüksək texnologiyalara əsaslanan elmtutumlu sahələrin rəqabətqabiliyyətli kadr və elmi-informasiya təminatını həyata keçirmələri, dövlətin inkişaf strategiya və proqramlarının işlənib hazırlanmasında fəal iştirakı nəzərdə tutulur.

"Elm haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 14 iyun tarixli Qanununun qəbulu ilə "tədqiqat universiteti" anlayışı Azərbaycanın milli qanunvericiliyinə daxil edilmişdir. Bu statusu qazanan universitetlər üçün dövlətdən əlavə maliyyə dəstəyi alması planlaşdırılır.

"Universitet 3.0"da elmi fəaliyyət

Elmin təşkilati formalarının transformasiyasını əks etdirən "akademik kapitalizm" anlayışı 1990-cı illərdə elmin sosiologiyası və iqtisadiyyatı sahəsində tədqiqatlara daxil olmuşdur. ABŞ-də universitetlərin sahibkarlıq fəaliyyəti "akademik kapitalizm" adlanmışdır ki, onun da əsas məqsədi elmi-tədqiqatları və patentləri mənfəət əldə etmək üçün mallara çevirməkdir. "Universitet 3.0"da elmi fəaliyyətin yeni təşkilində əsas meyillər aşağıdakılardır:

- yüksək statuslu universitetlərlə və yüksək texnologiyalara malik şirkətlərlə əməkdaşlıq lehinə müstəqil fundamental tədqiqatların həcminin azaldılması;
- biznes fəaliyyəti məqsədli tədqiqatlar;
- elmi-tədqiqat, təcrübə-konstruktor işlərinin (ETTK), yaradılan biliklərin, tədqiqat nəticələrinin kommersiyalaşdırılması;
- ETTK şöbəsinin təşkilatın mənfəətinə diqqətin artırılması;
- elmi fəaliyyətin universitet və biznes korporasiyasının strategiyası ilə sinxronlaşdırılması;
- elmi-tədqiqatın fənlərarası, tətbiqi, açıq xarakteri;
- beynəlxalq elmi əməkdaşlıqların sayının artması;
- nou-haunun praktiki tətbiqi;
- tədqiqat işlərinin aparılması üçün alternativ maliyyə mənbələrinin aktiv axtarışı, üçüncü tərəflərin resurslarının cəlb edilməsi;
- xarici müştərilərə və bazarlara xidmət;
- universitetin innovativ fəaliyyətinin tərkib hissəsi kimi elmi-tədqiqat işlərinin inkişafı;
- tələbə sahibkarlığının dəstəklənməsi üçün infrastrukturun inkişafı: tələbə texnoloji sahibkarlığı üçün universitet studiyalarının, biznes inkubatorların, sahibkarlığa dəstək mərkəzlərinin yaradılması, startaplar şəklində diplom işlərinin yerinə yetirilməsi;
- öz texnoloji şirkətini quran texnostarter-innovator - tələbələrin və ya müəllimlərin sayında əhəmiyyətli artım;
- universitetlərin öz şirkətlərinin yaradılması;
- iqtisadiyyatın real sektorunda təşkilatlara xidmət göstərmək məqsədilə universitetlərin bazasında mühəndis mərkəzlərinin yaradılması".

Azərbaycan universitetlərinin üçüncü missiyası ilkin mərhələdədir və getdikcə özünəməxsus xüsusiyyətlər qazanır. Azərbaycan üçün "Universitetlər 3.0" təkamülü ciddi sosial və iqtisadi problemdir, çünki bu tipli universitetlər iqtisadi islahatların aktiv aktorları olaraq bu gün cəmiyyətin modernləşdirilməsində və onun bilik iqtisadiyyatına transformasiya olunmasında fəal rol oynamalıdırlar.

Beləliklə, müasir universitet elmtutumlu texnologiyalar və innovasiyalar yaradır, sənaye ilə sıx əlaqədə olur, biliklərə əsaslanan məhsulların istehsalçısına çevrilir, əmək bazarı üçün yeni iş yerləri təklif edir, texnoparklar və startaplar vasitəsilə real bazarda biznes subyekti kimi iştirak edir.

Zahid MƏMMƏDOV,
Əməkdar müəllim,
iqtisad elmləri doktoru, professor

"Elm və texnologiya" təqaüdünə layiq görülmüş tələbələrlə görüş

Noyabrın 1-də Dövlət İmtahan Mərkəzində (DİM) Elm və Təhsil Nazirliyinin (ETN) təsis etdiyi "Elm və texnologiya" təqaüdünə layiq görülmüş bir qrup tələbə ilə görüş keçirilib.

Qeyd edək ki, bu təqaüdə 2024-2025-ci tədris ilində ali təhsil müəssisələrinə I ixtisas qrupu üzrə qəbul imtahanlarında 685 baldan yuxarı nəticə göstərən tələbələr layiq görülüb.

Görüşdən əvvəl tələbələr DİM-də yaradılmış muzeylə tanış olublar, onlara mərkəzin nəşr etdiyi "İnformatika" vəsaiti hədiyyə edilib.

Görüşdə elm və təhsil nazirinin müavini Kənan Kərimzadə, DİM-in İdarə Heyətinin sədri Məleykə Abbaszadə, ETN-nin Elm və ali təhsil siyasəti şöbəsinin müdiri Turxan Süleyman, mərkəzin İdarə Heyətinin sədr müavini Namiq Babayev, Bakı Ali Neft Məktəbinin rektoru Elmar Qasımov iştirak ediblər.

Çıxış edən qonaqlar tələbələri təqaüd almaq münasibətilə təbrik edib və onlara nailiyyətlər arzulayıblar. Bildirilib ki, cari tədris ilində ali təhsil müəssisələrinə I ixtisas qrupu üzrə (xüsusilə informasiya texnologiyaları və mühəndislik ixtisaslarına) yüksək nəticələr göstərərək qəbul olunmuş tələbələrin sayı digər ixtisas qruplarına nisbətdə üstünlük təşkil edib. Sözügedən təqaüd Dördüncü Sənaye İnqilabı dövründə ölkə iqtisadiyyatı üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan mövcud sahədə yüksək səviyyəli və rəqabətqabiliyyətli kadr potensialının formalaşdırılmasını stimullaşdırmaq məqsədilə müvafiq ixtisaslara qəbul olunmuş gənclərə dövlət tərəfindən göstərilən qayğı və dəstəyin təzahürüdür.

Görüşün sonunda xatirə şəkli çəkdirilib.

Çağrı Mərkəzinin yeni region üzrə fəaliyyəti

Elm və Təhsil Nazirliyinin Çağrı Mərkəzi (146) daha bir region üzrə vətəndaşların sorğularını cavablandıracaq.

Vətəndaşlar 146 — 0 — 11 nömrəsi ilə əlaqə yaratmaqla Şəki-Zaqatala Regional Təhsil İdarəsinin tabeliyində olan məktəbəqədər və ümumi təhsil müəssisələrinin fəaliyyəti ilə bağlı sorğu və şikayətlərinə cavab ala bilərlər.

Ali və orta ixtisas təhsilində tədrisin təşkili, cari vəziyyət və yeni çağırışlar müzakirə edilib

Elm və Təhsil Nazirliyinin Elm və ali təhsil siyasəti şöbəsinin təşkilatçılığı ilə "Ali təhsildə elmi fəaliyyətin və tədrisin təşkili: cari vəziyyət və yeni çağırışlar", eləcə də "Orta ixtisas təhsili pilləsində tədrisin təşkili: normativlər və cari vəziyyət" mövzularında tədbir keçirilib.

Tədbirin açılışında çıxış edən Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbəri Mətin Kərimli "Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası"nda ali təhsildə əlçatanlığın artırılmasının əsas hədəflərdən biri olduğunu nəzərə çatdırıb. Birgə səylər nəticəsində bu hədəfə çatacaqlarına ümid edən Mətin Kərimli qeyd edib ki, artıq ali təhsilin bakalavriat və magistratura səviyyələrinə qəbul olan hər iki nəfərdən biri dövlət hesabına təhsil alır.

Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinin beynəlxalq reytinq cədvəllərində tutduğu yerlərin getdikcə yüksəldiyini nəzərə çatdıran Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktor müavini Əminağa Sadıqov Azərbaycanda elmi araşdırmaların həyata keçirilməsi ilə bağlı yeni islahatları xüsusi vurğulayıb. Əminağa Sadıqovun sözlərinə görə, son illərin araşdırmaları göstərir ki, elmi-tədqiqatların universitetlərdə həyata keçirilməsi daha uğurludur.

Elm və Təhsil Nazirliyinin Elm və ali təhsil siyasəti şöbəsinin müdiri Turxan Süleyman çıxışında ali təhsildə elmi fəaliyyətin və tədrisin yeni çağırışlar əsasında təşkili məqsədilə keçirilən müzakirələrin bu istiqamət üzrə siyasətin müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətli rol oynadığını söyləyib. Turxan Süleyman ali təhsil pilləsinə, xüsusilə də doktoranturaya tələbə qəbulunda effektiv planlaşdırılmanın aparılmasının zəruri olduğunu bildirib.

Tədbirin birinci hissəsinin yekununda Elm və ali təhsil siyasəti şöbəsinin əməkdaşları Nüşabə Məmmədbəyova "Ali təhsil müəssisələrində elmi-tədqiqat və elmi-metodiki işlərin təşkili qaydaları", Emil Səlimov isə "Professor-müəllim heyətinin tədris işi vaxtı norması" mövzularında təqdimatla çıxış ediblər.

Tədbirin ikinci hissəsində "Orta ixtisas təhsili pilləsində tədrisin təşkili: normativlər və cari vəziyyət" mövzusunda müzakirələr aparılıb.

Elm və ali təhsil siyasəti şöbəsinin müdiri Turxan Süleyman hazırda orta ixtisas təhsili müəssisələrinin optimallaşdırılması istiqamətində tədbirlərin aparıldığını iştirakçıların diqqətinə çatdırıb, eyni zamanda subbakalavr dərəcəsi almış şəxslərin peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsinin zəruriliyini vurğulayıb.

Daha sonra Elm və ali təhsil siyasəti şöbəsinin əməkdaşı Vüsalə Qurbanova "Professor-müəllim heyətinin tədris işi vaxtı norması" haqqında təqdimatla çıxış edib.

Tədbir çərçivəsində orta ixtisas təhsili pilləsində tədrisin təşkili ilə bağlı müzakirələr aparılıb, iştirakçıların sualları cavablandırılıb.

Sonra pedaqoji ixtisaslar üzrə kadr hazırlığı aparan ali təhsil müəssisələrinin məsul şəxslərinin iştirakı ilə təcrübənin təşkilinə dair panel müzakirədə mövzu ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb, universitetlər yeni təcrübə modelinə dair təkliflərini bildiriblər.

SABAH tələbələri rəngləri danışdırdı

Onlar SABAH qruplarının tələbələridir, aralarında SABAH-dan məzun olanlar da var. Bu həftə SABAH-a ümidlə baxanlara ümid olmağa çalışdılar. 10 ildir yol gələn, SABAH qrupları COP tədbirlərinə də öz töhfələrini özünəməxsus şəkildə verdilər.

"Cəmiyyəti maarifləndirməyin bir yolu da incəsənətdir" - deyib biri saz götürdü, o birisi sözlə silahlandı, üçüncüsü əlindəki boyalarla dünyaya rəng qatdı, dördüncüsü qara qələmi ilə betonlaşan şəhərlərə parklar saldı. 4 qardaş ali təhsil müəssisəsi olaraq təbiətin, ətraf mühitin min bir dərdini Muzey Mərkəzində topladılar, bu dərdlərin səbəbkarı olan insanların diqqətini çəkməyə çalışdılar.

Söhbət Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, Azərbaycan Musiqi Akademiyası və Azərbaycan Rəssamlıq Akademiyasının SABAH qruplarının tələbələrindən gedir. SABAH qruplarının 10 illiyi və COP29 tədbirləri çərçivəsində sərgi təşkil ediblər. "Davamlı gələcək üçün incəsənət" adlanan sərgi noyabrın 7-dək davam edib.

COP29 tədbirləri çərçivəsində "Davamlı gələcək üçün incəsənət" sərgisindən reportaj

Sərginin açılışında

Sərginin ilk günü "Azərbaycan müəllimi" də oradaydı. Açılışa ölkədəki dövlət qurumlarının, nazirliklərin rəhbər şəxsləri, ayrı-ayrı təhsil müəssisələrinin müəllim və tələbələri, Ukraynanın Azərbaycandakı səfiri, Almaniyanın ölkəmizdəki səfirliyindən qonaqlar, ətraf mühit problemlərinə həssas olan insanlar qatıldılar.

Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin rəhbər şəxslərinin fəal iştirakı ilə təntənəli açılış oldu. EATDA-nın direktor müavini professor Əminağa Sadıqov Azərbaycanda son 10 ildə həyata keçirilən çoxsaylı layihələrdən biri olan SABAH-ın uğurlarından danışdı. "SABAH qruplarının 10 yaşı oldu. SABAH məzunlarının sayı 5 mindən, SABAH qruplarında təhsil alan tələbələrinin sayı 3 mindən yuxarıdır. Artıq ümumilikdə 10 minə yaxın SABAH yetirməsi var və bu, böyük qüvvədir. Bu sərgi də göstərdi ki, SABAH-da sadəcə riyaziyyatçı, fizik, kimyaçı yox, eyni zamanda incəsənət, iqtisadiyyat sahəsində də savadlı, bacarıqlı, məsuliyyətli, ağıllı kadrlar yetişir".

Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin ali təhsil müəssisələri ilə iş sektorunun müdiri, SABAH qrupları icra komitəsinin rəhbəri Elza Səmədovanın fikrincə, incəsənət elə sahədir ki, hamını ilhamlandırır: "Sərgidə teatr, musiqi, tətbiqi sənət, rəsm və memarlığın müxtəlif növlərini — metal, keramika, şüşə sənəti, xalçaçılıq, zərgərlik və başqa yaradıcılıq işləri olmaqla, ümumilikdə 180-dən çox yaradıcılıq, 30-dan çox memarlıq işi sərgilənir".

İncəsənət ətraf mühit problemlərini necə görür?

Azərbaycan Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin SABAH qruplarının tələbələri sərginin ilk anlarındaca ətraf mühitə, yaşıl dünyaya, "Yaşıl dünya naminə həmrəy olaq" devizinə uyğun dram, kiçik səhnələr və musiqi kompozisiyaları ilə çıxış etdilər.

Azərbaycan Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin SABAH tələbəsi Vəfa Qüdrətova "Oyanış" adlandırdıqları kompozisiya ilə bağlı danışaraq dünyaya çatdırmaq istədikləri ismarıcın ünvanına çatdığına əmin olduğunu deyib: "Bu kompozisiya ilə təbiətin oyanışını, dirilişini təcəssüm etdirdik. COP29-un əsas mövzusu olan iqlim dəyişmələrində insan amilinin rolunu Mirzə Fətəli Axundovun qəhrəmanları Müsyo Jordan və dərviş Məstəli şah vasitəsilə çatdırdıq. Bizim kompazisiyada Məstəli

şah Parisi partlatmır, Müsyo Jordanın topladığı otları yandırır. Ancaq dərvişin pisliyi özünə qalır. Təbiət yenidən oyanır. Bu da bir oyanış olur".

SABAH-ın II kurs tələbələrinin bu ismarıcını təbiət düşməni insan düzgün anlamazsa, necə olacaq? Birdən insan ağacları, bitki örtüyünü yandırmaqdan qorxmamalı olduğuna dair nəticə çıxartsa, "onsuz təbiət özü-özünü bərpa edəcək, yenidən oyanacaq", - desə...

ADMİU tələbələri öz kompozisiyalarında insana davranışının nəticəsini göstərə bildiklərini düşünürlər: "Bizim kompozisiya ilə insan nəyə səbəb olduğunu görür. Odur ki, arxayınlaşmayacaq, əksinə maariflənəcək, təbiətə qarşı yönələn əməllərinə son qoyacaq, düşmənçilikdən çəkinəcək".

Seçilən nümunələr hər biri bir ismarıcdır

Layihələr arasında su ehtiyatlarından səmərəli istifadə, kanalizasiyalar, binaların tikilməsində urbanizasiya amilinə diqqət yetirilib, yaşıl ətraf mühitin mövcud olması və qorunması, yaşıl dünyanın yaradılmasına töhfə verilməsi, qlobal istiləşmənin qarşısının alınması üçün enerji resurslarından istifadə olunmasına yönələn layihələr seçilib.

Memarlıq və İnşaat üzrə sərgilənən 30 layihə arasında artıq beynəlxalq müsabiqələrdə yer tutan əsərlər var.

Süleyman Şirinli universitetin "Memarlıq" ixtisası üzrə IV kurs tələbəsidir. Sərgidə məktəb layihəsi ilə iştirak edir. Sıxlığı aradan qaldırmaq, ərazini funksional etmək üçün 2000 nəfərədək şagirdin təhsil ala biləcəyi məktəbi layihələşdirib.

"Memarlıq" ixtisası üzrə təhsil alan Sona Aslanova məktəblə yanaşı bir parkın da layihəsini hazırlayıb. Sona həm hamamın bərpası layihəsini hazırlayıb, həm də park layihəsini.

Rəssamlar rəngləri danışdırdı

Şahsənəm Yusifli Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının SABAH qruplarının dekorativ tətbiqi sənət ixtisası üzrə IV kurs tələbəsidir: "Sərgidə 3 işim var. Xüsusən təbiət mövzusunda olan əl işlərimi seçmişəm. Azərbaycan təbiətinin 3 gözəl mənzərəsini seçmişəm. Hazırda növbəti işlərimin üzərində çalışıram. Həmin nümunələrdə təbiətin biz insanların təsirinə məruz qalmasının nəticələrini də əks etdirməyi düşünürəm".

Aysel Mehdixanova "Bədii toxuculuq" üzrə təhsil alır. Sərgidə 2 işlə - "Rənglərin rəqsi" və "Orkestr"lə təmsil olunub: "Hər iki işimin mövzusu COP29-dur. Birində musiqi, digərində baş rolda rənglərdir. Rəng və musiqi ilə çevrəmizi canlandırmağın vacibliyini vurğulamışam".

Röya Mirzəli Rəssamlıq Akademiyası SABAH qrupları mərkəzinin meneceridir: "Çalışmışıq ki, tələbələrimizin və diplom məzunlarımızın işlərini sərgiləyək. Bədii xalça, bədii şüşə, bədii metal, keramika işlərini görə bilərsiniz. Sərgidə 160-a yaxın iş nümayiş olunur, 120-yə yaxın tələbəmiz öz işini sərgiləyir".

Bu sərginin virtuallaşmasını istəyirik

Elza Səmədova "Azərbaycan müəllimi"nə bildirib ki, sərgidə 180-dən çox rəsm əsəri də sərgilənir ki, xaricdən gələn qonaqlar tələbələrimizin əl işlərinə heyran qalıblar və həmin əsərlərin satışa çıxarılmasını təklif ediblər.

Sərginin böyük maraq kəsb etməsi təşkilatçıları başqa bir ideyanı da reallaşdırmağa sövq edib: "Muzey Mərkəzinin virtuallaşmasına nail olmaq sərginin məqsədləri arasındadır. SABAH qrupları olaraq biz incəsənət yönümlü olan bu sərginin virtuallaşmasını istəyirik. Sərginin eksponatları SABAH qruplarının veb saytında virtual şəkildə izləyiciləri ilə görüşəcək".

İkinci günündə Elm və təhsil nazirinin müavini İdris İsayev sərgiyə baş çəkib.

4 ali təhsil müəssisəsində təhsil alan Azərbaycan gəncləri hər kəsi COP29-un əsas mövzusuna - qlobal iqlim dəyişmələrinə incəsənət aspektindən baxmağa dəvət edir. İncəsənətin dili ilə "Ey insanlar, ağacları yanmağa qoymayın", "Suyu itkiyə verməyin", "Ətrafı çirkləndirməyin", "Yaşıllığı soldurmayın", "Canlıları öldürməyin" deyən gəncliyin səsinə qulaq verək. Onların öz al-əlvan dünyasından dünyamıza qatdıqları rənglərlə həyatımızı canlandıraq. Canlandıraq ki, dünya yarandığı gün kimi dursun, həyat davam etsin.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI
Foto: Kənan QAFAROV

ZƏFƏRİN İŞIĞINDA

Qalib uşaqların ZƏFƏR töhfəsi

Zəfər bayramında

Ötən əsrdən bəri əzəmətlə ölkənin ən nüfuzlu tədbirlərinə, konsert proqramlarına ev sahibliyi edən Heydər Əliyev Sarayı... Dünən də çox əzəmətli görünürdü. Qapılarını məktəblilərin üzünə taybatay açmışdı. Qonaqlar da məktəblilər, səbəbkarlar da məktəblilər, təbrikə gələnlər də məktəblilər idi.

Səbəbə gəlincə, bildiyiniz kimi, elm və təhsil nazirinin müvafiq əmri ilə aprel ayından ümumtəhsil müəssisələrinin şagirdləri arasında “Zəfər” respublika yaradıcılıq-festival müsabiqəsi keçirilirdi. 10 mindən artıq məktəblinin fəal qatıldığı həmin müsabiqənin yekun sərgi-konserti məhz dünən idi.

Sərgi

Heydər Əliyev Sarayının geniş dəhlizindən keçib konsert zalına daxil olursan. Dəhlizboyu düzülən rəsm əsərləri, balaca əllərdən çıxan qeyri-adi əl işləri səni səndən alıb məktəblilərin sadə ağ vərəqlərə köçürdükləri dünyaya doğru aparır sanki. Özünü şagirdlərin vətəndən, vətənin şərəfli tarixindən, zəfərlə nəticələnən Qarabağ müharibəsindən danışan qəhrəmanlıq dastanının səhifələrində dolaşırsanmış kimi hiss edirsən. Bu sərgi müsabiqəyə təqdim edilərək yer tutan, yet tuta bilməsə də, iz buraxan, fərqlənən əsərlərdən təşkil edilib.

Konsertdə

Beləliklə, dünən Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən incəsənət yönümlü təhsil müəssisələrinin kollektivlərinin ifasında müxtəlif incəsənət nümunələri - rəqs, ifa, bədii qiraət və başqa nümunələr təqdim edildi. Bədii hissədə Elm və Təhsil Nazirliyi sistemində fəaliyyət göstərən Uşaq-Gənclər İnkişaf mərkəzlərinin özfəaliyyət kollektivləri, Azərbaycan Milli Konservatoriyası tərkibində Respublika İncəsənət Gimnaziyasının, Cövdət Hacıyev adına 3 nömrəli onbirillik musiqi məktəbinin kollektivi, ümumilikdə 300-dən çox məktəblinin iştirakı ilə ədəbi-bədii kompozisiyalar nümayiş etdirildi, məktəblilərin ifasında vətənpərvərlik mövzusunda şeir və mahnılar səsləndirildi.

Yaddaqalan ifalardan biri 2 nömrəli Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzinin “Təbəssüm” rəqs qrupunun “Zəfər” rəqsi oldu. Dilbər Şəfaqətova, Aysu Məmmədli, Əsnat Məlikli, Zəhra Əliyeva, Aybəniz Cəfərli, Leyla Qarayeva, Nuray Əlizadə, Ayan Şamilli, İlqarə İsmayıllı, Aylin Nadirova “Təbəssüm” rəqs qrupunun qızlarıdırlar. Bu gün Heydər Əliyev Sarayında “Zəfər” rəqsini zövqlə, qürurla ifa etdiklərini dedilər. Rəqs qrupunun rəhbəri Roza Seyidova deyir ki, bu rəqsi ilk dəfə məhz bu konsert üçün qurublar və 2 ay üzərində çalışıblar. Qızlar deyir, “Zəfər” rəqsini seviblər. Sevdikləri digər - “Odlar yurdu”, “Nağara”, “Qarabağ yallısı” rəqslərinin sırasına “Zəfər” də əlavə olunub

Leyla Mütəllimzadə və Sevgi Mehdizadə Seymur Paşayevin müəllifi olduğu “Zəfərin mübarək Azərbaycan” şeiri ilə çıxış etdilər. Biri V, o biri VI sinifdə oxuyan məktəblilər 2 nömrəli Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzində teatr sənəti dərnəyinin üzvləridirlər.

Bu konsertin tamaşaçıları da məktəblilərdir

Konserti izləyənlər arasında sağlamlıq imkanları məhdud internat tipli ümumtəhsil müəssisələrindən 250 nəfər, Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəblərindən 1000 şagird tamaşaçı olaraq konsertə dəvət edilib. Onların arasında şəhid övladları da vardı. Amma yalnız məktəblilər deyil, tamaşaçıların arasında tanınmış mədəniyyət və incəsənət xadimləri, rəsmi qurumların nümayəndələri və digər qonaqlar da vardı.

294 qalib var

Onlar da buradadırlar. Elm və Təhsil Nazirliyinin Tərbiyə məsələləri üzrə iş sektorunun müdiri Qeyrət Şirəliyev “Azərbaycan müəllimi” qəzetinin əməkdaşına bildirib ki, festival-konsertdə qaliblər də iştirak ediblər: “Sərgi-konsert 4-cü dəfə keçirilsə də, bu il bir yenilik etdik. Müsabiqə keçirərək sərgi-konserti onun yekunu olaraq təşkl etdik. Amma qaliblərimizi ayrıca tədbir təşkil edib, təbrik edəcəyik”.

Müsabiqə ilə bağlı müşahidələrindən danışan Qeyrət Şirəliyevin sözlərinə görə, bu il uşaqlar, xüsusilə fəallıq nümayiş etdiriblər: “Uşaqların fəallığı çox yüksək səviyyədədir. 10 min nəfərin iştirakçılığı da bunu əminliklə deməyə imkan verir. Hələ ruh yüksəkliyini demirəm. Müsabiqənin nəticəsi olaraq 294 nəfər qalib elan olunub. Müsabiqənin final mərhələsində münsiflər heyətinin qalib hesab etdiyi həmin məktəblilər Elm və Təhsil Nazirliyinin hədiyyələri və “Fəxri Fərman”larına layiq görüləcəklər”.

3 yaş qrupu üzrə qatılan məktəblilər arasında bakılı şagirdlər xüsusi ilə fəal olublar: “Bununla belə, regionlardan da müsabiqədə fəallıq göstərən və qaliblərdən olan şagirdlər kifayət qədərdir”.

294 nəfərdən biri Murad İbrahimovdur. O, Bakı məktəblisidir. 236 nömrəli tam orta məktəbin XI sinif şagirdidir. Müsabiqəyə “Aşıq sənəti” nominasiyası üzrə qatılıb və ikinci yeri tutub: “Əslən Tovuzdanam. Ailəmdə sazı çox sevirlər. Mən də özüm öyrənmişəm saz çalmağı. Müsabiqədə “Ruhani” çaldım. Musiqi məktəbində təhsil almamışam. “YouTube”dan dayımın, babamın videolarına baxa-baxa öyrəndim”.

Deyir bu uğurda ən böyük pay da elə özünə düşür: “Özüm məşq eləmişəm, çalmağı öyrənmişəm, ancaq ailəm də mənə böyük dəstək olub”.

Ailənin tək övladı olan Murada müsabiqə barədə müəllimləri məlumat veriblər və o həvəslə qatılıb.

Yusif Sadıqlı aşağı yaş qrupunda “Aşıq sənəti” nominasiyasında qatılıb müsabiqəyə. Fikrət Tağıyev adına 72 nömrəli tam orta məktəb-liseydə oxuyan Yusif G.Şaroyev adına 35 nömrəli 11 illik musiqi məktəbinin şagirdidir. “Özümün marağım vardı. Anama dedim, məni apardı saza. İndi müəllimim Anar Alnağıyevdən saz sənətini öyrənirəm”.

Yusif ailədə tək uşaqdır. Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunan uşaq-incəsənət festivalında respublika birincisi olub. Qazaxıstanın Azərbaycanda təşkil etdiyi “Biz xoşbəxt balalarıq” yarışının da qalibi olub.

MÜSABİQƏ məqsədinə çatdı

Qeyd edək ki, festival-müsabiqənin keçirilməsində məqsəd Vətən müharibəsində şəhid olmuş qəhrəmanlarımızın yad edilməsidir. Təşkilatçılar hesab edir ki, Azərbaycan Ordusunun Vətən müharibəsindəki şanlı qələbəsi və dünya hərb tarixində açdığı yeni səhifə ilə bağlı uşaq və gəncləri maarifləndirməyin ən yaxşı yolu məhz budur. Bu tədbir ölkəmizin işğal altında olan ərazilərinin azad edilməsində ordumuzun və dövlətimizin əldə etdiyi nailiyyətlərin, qazanılan zəfərin bütün türk dünyasının qələbəsi olduğunu gənc nəslə çatdırır.

Müsabiqə 4 istiqamət üzrə təxminən 30-a yaxın nominasiyada təşkil edilib. Layihədə respublikada fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəbləri, lisey və gimnaziyaların (uşaq musiqi və uşaq incəsənət məktəbləri istisna olmaqla) 6-17 yaş arası istedadlı şagirdləri üç yaş qrupunda (6-10 yaş, 11-14 yaş və 15-17 yaş) iştirak ediblər. 4 istiqamət üzrə keçirilən festival-müsabiqə çərçivəsində incəsənətin və yaradıcılığın müxtəlif janr və növləri üzrə fəaliyyət göstərən kollektivlər, dərnək və studiyalar, solo ifaçılar, rəqqaslar, bədii qiraətçilər, musiqiçilər, rəssamlar, dekorativ-tətbiqi sənətin müxtəlif növləri üzrə məşğul olan uşaqlar öz istedadlarını nümayiş etdiriblər.

Festival-müsabiqə 3 mərhələdə (rayon (şəhər), zona, final) keçirilib.

Zona mərhələsində 1-ci yeri tutan iştirakçılar oktyabrın 15-də Bakı şəhərində keçirilən final mərhələsinə qatılıblar. Münsiflər heyəti final mərhələsinə qatılmış iştirakçılar arasından 116 nəfəri I, 94 nəfəri II, 84 nəfəri isə III yerə layiq görüb.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI
Foto: Kənan QAFAROV

İnformasiya müharibəsinin qəhrəman döyüşçüləri

Bizim ağ-qara ekranına baxdığımız bir televizorumuz var idi babamgilin evində. Hər axşam saat 20:00-da babam televizorun qarşısında əyləşirdi ki, atəşkəs pozulmayıb sözlərini eşitsin. Yaxşı yadımdadır ki, mən həmişə divanın önündə yerdə əyləşərdim. Babam hər dəfə əlini divanın başına bir az bərk vuranda mən onu daha yaxından hiss edə bilirdim. Anlayırdım ki, yenə də nəsə pozulub.

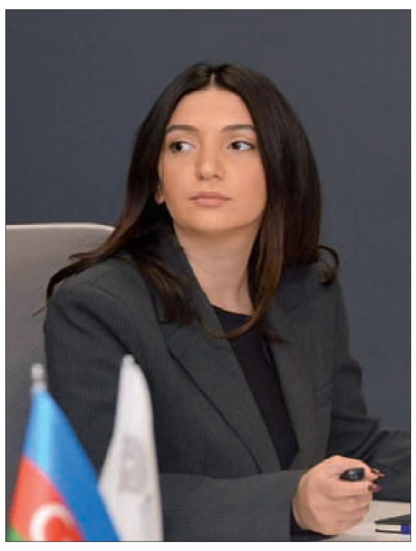

Bir də yadımdadır hava proqnozları. Hər dəfə hava proqnozunu səsləndirən xanımın səsini eşidəndə babam kəndlərindəki evlərinin həyətinin, meyvə ağaclarının həmin an necə olduğunu xatırlayırdı. Məsələn, narın artıq üstünün bağlanan vaxtıdır, qapını indi qar alıb, gərək kürüyüb qarı tökəsən qırağa ki, evə giriş-çıxış rahat olsun və ya qonşu Məhəmmədgilin həyətində soyuq indi suları dondurubdur…

Deyirlər dünyada iki əzəmətli güc var: qılınc və ruh. Sonda ruh qılınca qalib gəlir.

Biz öz tariximizdə, öz mübarizəmizdə bunun nə qədər doğru olduğunu bir daha dərk etdik. Vətən müharibəsi dövründə ruhumuzun qələbəsində, vətənpərvərlik ruhunun formalaşmasında kütləvi informasiya vasitələrinin, o cümlədən radio və televiziyanın rolu danılmazdır.

Hər bir döyüşün qoyduğu bir iz var. Bəzən qəlblərdə, bəzən tarixdə, bəzən nümunələrdə… Biz bu gün, gələcək nəsillərə yalnız zəfərlərin möhtəşəmliyini deyil, həm də zəfərlərə gedən yolda döyüşlərin və qəhrəmanlıq mübarizəsinin səsini və təsvirini miras qoyuruq.

1992-1993-cü illərdə erməni silahlılarının törətdikləri vəhşiliklər - Xocalı, Qarakənd, Başlıbel faciələri, vətəndaşlarımızın üzləşdiyi digər müsibətlər lentə alınmasaydı, məlumatlar xalqa çatdırılmasaydı gənclərimizdə düşmənə nifrət, vətənə məhəbbət hissləri formalaşardırmı? Bu faciələr əgər kütləvi informasiya vasitələri, televiziya və radio tərəfindən bütün dünyaya daşınmasaydı, ekranların qarşısında əyləşən o balaca uşaqlar bu gün o qətiyyətli və dönməz vətənpərvərlik ruhunu necə görə bilərdi?

Azərbaycanın televiziya və radioları 1988-ci ildən başlayaraq bir gün də olsa, Qarabağ məsələsinin gündəmdən düşməsinə imkan vermədi, məcburi köçkünlərimizin problemlərini, Ordumuzun qəhrəmanlıq salnamələrini, əzmimizi və birliyimizi bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

2020-ci il 27 sentyabr tarixindən başlayan və 44 gün ərzində davam edən Vətən müharibəsini - qazanılan hər bir qələbəni biz televiziyalarımızın gözü ilə izlədik, radiolarımızın səsi ilə dinlədik. Vətən müharibəsi və ondan sonrakı günlərdə də televiziya və radiolarımız bizə Qarabağ həqiqətlərini çatdıran əsas informasiya mənbələri oldular.

Azərbaycan mediası həmin dövrdə həm özünün ən şanlı dövrünü yaşadı, həm də ən böyük sınağını vermiş oldu.

44 günlük Vətən müharibəsi təkcə döyüş meydanında, qılınc gücündən deyil, eyni zamanda informasiya müharibəsində də böyük qələbəyə imza atdı.

Televiziyalarımızın, radio kanallarımızın müharibə dönəmindəki cəsarəti, həm də həmin dövrün, informasiya müharibəsinin real qəhrəmanlarını da ortaya çıxardı.

Biz dünyaya öz haqqımızı və gücümüzü bir daha göstərdik. Çox zaman bir ekranın qarşısında oturaraq döyüş meydanındakı əsgərlərimizlə birlikdə yaşadıq o zəfərlərin hər anını.

Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə daxil olan telekanallar 44 günlük Vətən müharibəsində informasiya müharibəsinin flaqmanları oldular. Onlar təkcə yerli və xarici auditoriyaları informasiya ilə təmin etmədilər, həm də ölkəmizin haqq savaşının zəruriliyini, Ordumuzun peşəkarlığını, beynəlxalq konvensiyalara uyğun müharibə aparıldığını bütün dünyaya nümayiş etdirdilər.

Döyüş meydanında əsgərlərimiz, informasiya müharibəsində isə televiziya və radiolarımız hücuma keçmişdilər və qələbəyə doğru inamla irəliləyirdilər.

Bu qəhrəmanlar həyatlarını təhlükə altına alaraq, müharibənin ortasında, çətin şəraitdə, gözlərini qırpmadan, hər gün cəbhə və cəbhəyanı bölgələrdən, şəhər və kəndlərimizdən canlı yayımlar etməyə başladılar. Məhz onların sayəsində biz Gəncəyə, Bərdəyə erməni terrorunun necə dəhşət gətirdiyini, necə böyük bir faciə ilə qarşılaşdığımızı bilirdik. Çox keçmədən bu yayımlar dünya mediasına çatdırılırdı.

Ekranlar bizi qarşısında əyləşib onu izləyən böyük bir ailəyə çevirdi.

Vətən müharibəsinin ən parlaq anları, şübhəsiz ki, Şuşa şəhərinin azad olunması ilə bağlı xəbərin yayımlandığı an idi. O an bir xalq olaraq sevinc və təbəssümlə, qürur və fəxarət hissi ilə ekranların qarşısına toplaşan bir ailəyə çevrildik.

Böyük bir həyəcanla televiziyanın ekranına baxırdım, gözlərim həm dalğalanan bayrağımızda, həm dəmir yumruqda, həm də babamın həyəcanında idi. O an, hər şey bir araya gəldi: həm zəfər, həm də qətiyyətli inam.

1926-cı il noyabrın 6-da Bakının küçə və meydanlarında qurulmuş reproduktorlardan ilk dəfə “Danışır Bakı” ifadəsi eşidilirdisə, 94 il sonra televiziya və radiolarımız vasitəsilə “Şuşa, sən azadsan!” xəbəri yayımlandı.

Azərbaycan televiziyası və radiosu özünün ən müzəffər xəbərini yayımladı.

Noyabrın 6-da peşə bayramını qeyd edən, iki gün sonra isə Şuşanın Ordumuz tərəfindən azad olunması xəbərini xalqa çatdıran jurnalistlərimiz informasiya meydanında zəfər qazandılar.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı silahlı təcavüzü nəticəsində həlak olmuş on minlərlə şəhidimizin sırasında jurnalistlər də var. Onlar yalnız peşə borcunu yerinə yetirmədilər, onlar həm də bizə bu böyük mübarizənin və haqqın, doğru məlumatın nəyə xidmət etdiyini göstərdilər.

Müharibə heç vaxt yalnız döyüşlə aparılmır.

İnformasiya müharibəsində yazılan xəbərlə, çəkilən kadrla, söylənən sözlə də qalib gəlinir.

Bəli, biz qazanmışıq - yalnız döyüşdə deyil, həm də informasiya cəbhəsində!

Zenfira SEVDİMALI,
Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin İctimaiyyətlə əlaqələr sektorunun müdiri

Sinifdə də, səngərdə də QƏHRƏMAN MÜƏLLİM

Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı Raqif İsrayılov:

“Vətən qəhrəmanları sinif otaqlarında yetişir”

Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı, polkovnik Raqif İsrayılov “Məktəbdə...” layihəsinin qonağı olub.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi tərəfindən reallaşdırılan layihənin budəfəki görüşü paytaxtdakı 205 nömrəli tam orta məktəbdə keçirilib.

Görüş Dövlət Himninin səsləndirilməsi və Vətən şəhidlərinin əziz xatirəsinin birdəqiqəlik sükutla yad edilməsi ilə başlayıb.

Zəfər Gününün növbəti ildönümü ərəfəsində baş tutan görüş Azərbaycan oğullarının Qarabağda yazdığı tarix barədə müharibənin canlı şahidinin xatirələri, şagirdlərin maraqlı sualları üzərində qurulub. Səmimi ünsiyyət şəraitində keçən görüşdə R.İsrayılov Müzəffər Ali Baş Komandanın verdiyi döyüş əmrindən, 30 ildir hər bir azərbaycanlının həsrətlə gözlədiyi bu qərardan sonra həm ön, həm də arxa cəbhədə insanların birliyindən, göstərilən qəhrəmanlıqlardan, Vətən müharibəsi ilə bağlı yaddaşından silinməyən hadisələrdən bəhs edib.

“Vətən qəhrəmanları sinif otaqlarında yetişir”- deyən R.İsrayılov şagirdlərin həqiqi vətənpərvər, əsl vətəndaş olaraq yetişməsində məktəbin, müəllimlərin rolundan, bu məsələdə gənclərin üzərinə düşən vəzifələrdən söz açıb. Qəhrəman hərbçi hər bir azərbaycanlı üçün Zəfərin daşıdığı önəmdən, millət üçün birliyin, həmrəyliyin vacibliyindən danışıb, şagirdləri düşündürən sualları cavablandırıb.

Layihənin informasiya dəstəyi “Kaspi” qəzeti və “Kaspi.az” saytıdır.

Qeyd edək ki, "Məktəbdə...” layihəsinin əsas məqsədi şagirdlərə mənəvi-əxlaqi dəyərlərə hörmət və ictimai məsuliyyət hissi aşılamaq, mütaliəyə marağı artırmaq, vaxtın düzgün idarə olunması, mühitə adaptasiya yollarını təbliğ etməkdən ibarətdir.

Səngərdən sinfə uzanan yol

Ordu zabiti Nahid Abdullayevin dərsində

O da uşaq olub, bir gün qəhrəman olmaq xəyalı ilə böyüyən uşaqlardan biri... Bu xəyalla böyüyüb zabit olub, indi isə müəllimdir. Zabit kimi də bir qəhrəman idi, müəllim kimi də qəhrəmandır.

Şagirdlərinin, millətinin qəhrəmanı, müharibə veteranı Nahid Abdullayevlə görüşmək üçün Zəfər Günü ərəfəsində Bakı şəhər N.Məmmədov adına 9 nömrəli tam orta məktəbə getdik. Nahid müəllim 2022-ci ilin yanvarından sözügedən məktəbdə Çağırışaqədərki hazırlıq üzrə Hərbi rəhbərdir. III mərtəbədə yerləşən kabineti ilə silah-sursat otağı yanbayandır. Dərsə hazırlıq məqsədilə əvvəlcə “anbar”a getdi, qısa müddət sonra atıcı və partlayıcı silahlarla hərbi kabinetə gəldi. X sinif şagirdləri onu səbirsizliklə gözləyirdilər...

Müəllimləri qəhrəman olanlar

Fazil Məhəmmədli deyir, bu il ilk dəfə Çağırışaqədərki hazırlıq dərsi keçirlər. Hərbi rəhbərlərinin müharibə veteranı olduğunu bilir. Bir qəhrəmanın hərbi hazırlıq keçməsinin gələcəkdə, xüsusən hərbi xidmət zamanı onun çox karına gələcəyini düşünür.

Xədicə Əhmədova silah açıb-yığmağa çox maraqlıdır. Silahı hazırlayan müəlliminə “Müəllim, bəs demişdiniz ki, hətta silah boş olanda da heç kimə sarı tutmayın. Silah sinif yoldaşımıza tuşlanıb” deməyindən bəlli olur ki, Nahid müəllimin söylədiklərinə diqqətlə qulaq asır, hər sözünü sırğa edir.

Zəhra Kərimzadə, deyəsən, sinifdəki “hərbi rejim”dən narahatdır, deyir ki, müəllimləri onlarla çox ciddidir: “Dərsdə müharibə təəssüratlarından belə danışmır, dərslərimizi proqramda tələb olunan mövzular üzərində qurur”.

Narçiçək Xudiyeva hərbi rəhbəri ilə bağlı ağızdolusu danışır. Onun sözlərinə görə, təhlükəsizlik qaydaları da daxil olmaqla çox maraqlı dərslər keçirlər.

Tahir Əhmədli Vətən müharibəsinin əhəmiyyətindən danışır. Onun fikrincə, 44 günlük müharibədə iştirak etmiş müəllimlərinin dərsdə dediyi hər sözü onlar üçün dəyərlidir.

Onun da qəhrəmanı olub

Özü hələ şagird ikən hərbi forma geyinməyin xəyalını qurub. I Qarabağ müharibəsi dövründə yaşı az olsa da, dayısı, dayısı oğlanları, xalası oğlanları müharibədə iştirak ediblər. Könüllü döyüşən və qazi olan həmin qohumlarından yaxınlarının, qonşularının ağızdolusu söhbətlərini canı-könüldən dinləyib, xəyallarında formanı geyinib, əlinə silah alıb, düşməni lərzəyə salıb: “Dayım formasını vermişdi mənə, həmişə həmin formanı geyinirdim”,- deyən qəhrəmanım elə o vaxtdan zabit olmağa qərar verib.

Necə qəhrəman oldu?

Şagirdlərinin qəhrəmanı Nahid müəllimin müəllimliyə qədərki yolu ilə maraqlanırıq. 1980-ci ildə Neftçala rayonu Xıllı qəsəbəsində anadan olub. Rayondakı E.Həbibov adına 4 nömrəli tam orta məktəbin 1998-ci il, H.Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbin 2002-ci il məzunudur. Hərbi məktəbdə raket qoşunları, artilleriyanın və raket-artilleriya qoşunlarının döyüş fəaliyyətinin idarə edilməsi, operativ-taktiki, taktiki-raket, yerüstü artilleriya və sahil raket artilleriya silahlarının döyüş tətbiqi, yerüstü artilleriyanın taktiki komandanlığı ixtisasına yiyələnib. İxtisas kursu keçdikdən sonra müxtəlif hərbi hissələrdə taqım komandiri-batareyanın baş zabiti vəzifəsində çalışıb. 2019-cu ildə öz arzusu ilə ehtiyata buraxılıb. 1 il sonra Vətən müharibəsi başlayanda onun hərbi bacarığına yenidən ehtiyac yaranıb və o, geri çağırılıb. 2020-ci ilin oktyabr ayında yenə batareya komandiri olaraq orduya qayıdıb və Füzuli, Cəbrayıl, Xocavənd istiqamətində döyüşlərdə iştirak edib. “Füzulinin azad olunmasına görə”, “Xocavəndin azad olunmasına görə”, “Şücaətə görə”, “Vətən müharibəsi iştirakçısı” medallarına layiq görülüb. Bunlar onun müharibədən sonrakı təltifləridir. Nahid Abdullayevin müharibəyə qədərki dövrdə də qazandığı medallar var.

“Düşmən silahını qoyub qaçırdı”

Müharibə dövrünü xatırlamaqla tariximizin qəhrəmanlıq səhifələrinin yazıldığı o günləri yada salır: “Azərbaycan Ordusunun artilleriyası çox güclüdür. Uzaqvuran artilleriya silahlarında Azərbaycan ordusu ən pis halda ikinci cəhddə hədəfi vururdu. Bizim hesabatlarda bu dəqiqlik öz əksini tapırdı. Elə ki, döyüş üstünlüyünü Ordumuz ələ alırdı, düşmən silahını qoyub qaçırdı. Hətta elə qorxmuşdular ki, özlərini itirib əllərindəki silahdan istifadə etməyi belə unudurdular, tankla insan vurmağa çalışırdılar. Bizim hücum başlayanda nə ilə gəldi atırdılar, ata bilməyəndə də qoyub qaçırdılar”.

Azərbaycan Ordusuna itki, Nahid müəllim üçün isə ağır psixoloji travmaya çevrilən hadisələr heç unudulmur: “Bir çox itkilərimiz zabitlərimizin, ya da əsgərlərin özlərinin ehtiyatsızlığı, yaxud arxayınlığı üzündən oldu. Məsələn, yüksəklikləri alır, düşməni çıxartdıqdan sonra bizim qüvvələr məhz həmin mövqelərə yerləşirdi. Bu da təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməmək demək idi. Çünki düşmənin əlində həmin mövqelərin xəritəsi vardı. Xəritə ilə mövqeləri çox dəqiq vururdular. Ehtiyatda olan zabitlər bəzən bu məqama diqqət etmirdilər. Təcrübəli komandirlər düşməndən geri alınan mövqelərdən istifadə etmir, başqa yerlərdə mövqelənirdilər”.

Əsgərlərin ehtiyatsızlığından danışan zabit özü də ehtiyatsızlığı ucbatından yaralanıb, üstəlik, zəfərin elan olunduğu saatlarda: “Ən çox ehtiyatsızlıq səbəb oldu itkilərə. Məni çox yandıran itkilərdən biri müharibənin bitməsinə saatlar qala baş verdi. Qoruyucu jiletini çıxarıb gəzən əsgər xəbərdarlıqlarıma baxmayaraq, sərbəst gəzirdi və nəticəsi həyatını itirməyinə səbəb oldu. Atasını tanıyırdım, ailənin tək oğlu idi. Onun ölümü mənə çox təsir etmişdi...Günlərlə bərabər olduğum, söhbət etdiyim, hətta bir yerdə təhsil aldığım zabit dostlarımı, bir yerdə xidmət etdiyim yoldaşlarımı itirdim bu müharibədə. Mən də zəfərin elan olunmasına az qalmış yaralandım”.

Nahid müəllim Xocavəndin Zoğalbulaq kəndində yaralanıb. “Bronjileti geyinməmişdim. Düşmən artıq heç nə edə bilməz”, - fikri artıq bizi arxayınlaşdırmışdı. Qəlpə girmişdi, əsgərlərdən biri çıxartdı, ilk yardım göstərdilər, tibb məntəqəsinə belə getmədim. Amma qəlpə dəydiyi anı heç unutmaram. Qəlpənin zərbəsindən nəfəsim kəsildi. Elə düşündüm ki, şəhid oldum. Kürəyimdən yaralanmışdım, nəfəs ala bilmədim. Bir az sonra huşumun özümdə olduğunu dərk etdim və anladım ki, ölmürəm. Yanımdakı əsgərə dedim ki, yaranın dərinliyinə baxsın. Dedi “komandir, qan axır”. Elə o əsgərə də çıxartdırdım kürəyimdən qəlpəni. Vaxtında təmizləyə bilmədiyimiz üçün çirklənmişdi, amma ciddi bir problem yaranmadı”.

Noyabrın 9-da yaralanan Nahid Abdullayev deyir bu yara yox, müharibə onda ağır izlər qoyub. Müharibədən sonra bir müddət döyüşlərdə yaşadıqlarının təsirindən çıxa bilməyib, həyata adaptasiya olmaqda çətinlik çəkib.

Xalq-Ordu birləşdi

Müharibədən ona yalnız itki, ağrı, acı xatirə qalmayıb. İndi də qürurla xatırladığı, yadına düşəndə gözlərinin dolduğu anlar da düşür yadına: “Ən böyük üstünlüyümüz xalqla ordunun birləşməsi oldu. Xalqın dəstəyi bu müharibədə əvəzedilməz oldu. Mənə ən çox təsir edən küçələrdə xalqın əsgərlərə göstərdiyi münasibəti oldu. İnsanların alqışı, bizi qucaqlaması, öz övladı kimi qarşılaması hər birimizə qürur verirdi. İnsanların yollara düzülüb bizi qarşılaması elə təsir edirdi ki, ağlamaqdan özümü güclə saxlayırdım”.

Nahid müəllim övlad atası olaraq ən böyük sevincindən də bəhs edib: “Xoşbəxtəm ki, bu problemi övladlarımıza saxlamadıq”.

Döyüşdən sinfə

Müharibədən sonra müalicə alıb, müharibənin izlərini silməyə çalışıb. Bu istiqamətdə ən böyük dəstəyi təhsil sahəsindən alıb. Eşidib ki, məktəblərdə hərbi rəhbər vəzifəsinə imtahanlar keçirilir. O da qoşulub bu müsabiqəyə: “40 üzərindən 29 bal topladım. Öz nəticəmdən razı qalmamışdım, amma eşitdim ki, ən yüksək bal toplamışam. Məktəb seçməyi özümün ixtiyarıma buraxdılar. 9 nömrəli tam orta məktəbdə vakansiya vardı, mən də bu məktəbi seçdim və 1 illik müqavilə ilə işə başladım. Artıq məktəbdə daimi əsaslarla hərbi rəhbərəm”.

2022-ci il yanvarın 24-də hərbi rəhbər kimi ilk dəfə dərsə girib: “Sinifdə nizam-intizamdan başladım. Şagirdlərimi mübarizə meydanına cəlb etdim, özü də ən dəcəllərdən başladım. “Şahin” hərbi-idman oyunlarına qatıldıq”.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI
Foto: Kənan QAFAROV

“TƏLƏBƏ OLMAQ ÜSTÜNLÜKDÜR”

“TələbəPlus” kartlarının ilk istifadəçiləri

Çoxdan gözlənilən “TələbəPlus” kartlarının tələbələrə paylanılmasına başlanılıb. Təhsilin İnkişafı Fondu, “Kapital Bank” və “Visa”nın birgə layihəsi olan vahid tələbə kartının ilk nümunələri ən yüksək bal toplayaraq Bakı Dövlət Universitetinə qəbul olunan 14 tələbəyə təqdim edilib. Aralarında 4 nəfər Prezident təqaüdçüsünün olduğu həmin tələbələr universitetdə hüquq və riyaziyyat müəllimliyi ixtisasları üzrə təhsil alırlar.

BDU tələbələri yeni kartdan nə gözləyir?

“İmtiyaz və güzəştlər verən kart növbəti tədris ilində təhsil sahəsində çalışan əməkdaşlara da şamil ediləcək”

Təhsilin İnkişafı Fondunun İdarə Heyətinin sədri Elnur Nəsibov “Azərbaycan müəllimi”nə müsahibəsində bildirib ki, 1 ildən artıqdır üzərində çalışdıqları layihə artıq reallaşıb: “İlk növbədə, I kurslarda 20 min tələbəyə kart paylanılıb. Daha 150 min kart paylanılmağa hazırdır. Kartların verilməsi mərhələli şəkildə həyata keçiriləcək. İlk mərhələdə Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan ali təhsil müəssisələri nəzərdə tutulub. Daha sonra digər ali təhsil müəssisələrinin tələbələrinə də paylanılacaq. Ümumilikdə 250 min təhsilalana tələbə kartı təqdim olunacaq. İlin sonuna yaxın peşə təhsili və orta ixtisas təhsili müəssisələrində təhsilalanlar da tələbə kartları ilə təmin ediləcəklər. Tələbə kartları tələbə adı daşıyan hər kəsə aid olacaq”.

“TələbəPlus” kartları universitetlərə giriş-çıxışdan, bank ödəniş vasitələrindən tutmuş 200-dən çox şirkətin restoran, kafe, geyim, aksesuar mağazaları, tədris və təlim kurslarının mühüm endirimlərindən, güzəştlərindən istifadə imkanı verəcək. Mədəniyyət Nazirliyi ilə Təhsilin İnkişafı Fondu arasında imzalanan müqaviləyə əsasən, tezliklə muzeylər, qalereyalar, sərgi salonlarına girişlərdə güzəşt və endirimlər də olacaq. E.Nəsibovun sözlərinə görə, siyahı davamlı olaraq yenilənəcək. Əlavə olunan xidmətlər barədə “TələbəPlus” kartının səhifəsində mütəmadi məlumat veriləcək: ““TələbəPlus” sıfırdan yaradılan vahid tələbə kartıdır. Güzəşt və endirimlər üçün hər bir qurumla ayrıca danışıqlar aparılmalıdır. “Araz” marketlər şəbəkəsi ilə danışıqlar aparılır. Burada da 5 faizədək endirimlərin olacağı gözlənilir. Gələcəkdə idman, fitness, turizm, səhiyyə, nəqliyyat sahələrində də xidmətlərin əlavə edilməsi üçün danışıqlar gedir. Nəqliyyat - yerüstü, yeraltı, şəhərdaxili, şəhərlərarası nəqliyyat vasitələrini də əhatə edəcək endirim və güzəştlər də gözləniləndir”.

“TələbəPlus” kartının şüarı isə belə olacaq: “Tələbə olmaq üstünlükdür”.

E.Nəsibov deyib ki, imtiyaz və güzəştlər verən kart növbəti tədris ilində təhsil sahəsində çalışan əməkdaşlara da şamil ediləcək.

“Çox sevindim ki, kitab alışında 10 faiz güzəşt ediləcək”

“TələbəPlus” kartının ilk istifadəçisi olan 14 yüksək ballı tələbədən biri “Hüquqşünaslıq” ixtisası üzrə I kurs tələbəsi Məhəmməd Qasımovdur: “Kartların çox üstünlüyü var. Həmin üstünlüklər tələbələrə həyat şəraitlərini yaxşılaşdırmaqda, karyera və özünüinkişaf istiqamətində planlarını icra etməkdə xeyli dəstək olacaq. Bu qədər imtiyaz və güzəştlər verən belə bir karta sahib olmaq sevindiricidir. Çox sevindim ki, kitab alışında 10 faiz güzəşt ediləcək. Ən çox bu güzəştdən istifadə edəcəyəm. Dərsdən sonra yemək seçimində də, muzeylər, sinemalarda da kartlarımız köməyimizə gələcək”.

“Kartın verdiyi çoxsaylı güzəşt və imtiyazlardan istifadə etmək üçün səbirsizlənirəm”

Sevil Rəcəbova Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsində ingilis dilində təhsil alır: “Vahid tələbə kartını çoxdan gözləyirdim və artıq kartların verilməsi sevindirici haldır. Bu kartı ilk alanlardan biri olmaq isə xüsusilə əhəmiyyətlidir. Ancaq məni ən çox yüksək bal topladığıma, göstərdiyim yüksək nəticəyə görə diqqət görməyim sevindirdi. Şadıq ki, müxtəlif güzəştlərə və imtiyazlara sahib olacağıq. Bu kart vasitəsilə kafe və restoranlarda, əyləncə mərkəzlərində, kitabxanalarda, hətta nəqliyyatda da güzəştlər əldə edəcəyik. Kartın verdiyi çoxsaylı güzəşt və imtiyazlardan istifadə etmək üçün səbirsizlənirəm”.

“Kartı ilk alanlardan biri olaraq sevinirəm”

Tədrisi ingilis dilində olan “Riyaziyyat müəllimliyi” ixtisası üzrə BDU tələbəsi Fidaya Şərifli universitet həyatından, dərslərindən çox razıdır. Seçdiyi ixtisasa BDU-da yüksək səviyyədə yiyələnəcəyinə şübhə etmir: “Riyaziyyat müəllimliyi uşaqlığımdan bəri xəyalımdır. Yüksək bal toplamaqla məhz bu ixtisasa riyaziyyatın ən yüksək səviyyədə tədris edildiyi Bakı Dövlət Universitetində yiyələnmək imkanı qazandım. Amma bu gün bəlli oldu ki, bu balla sadəcə universitet tələbəsi olmağa yox, həm də “TələbəPlus” kartının da ilk sahiblərindən biri olmağa imkan qazanmışam”.

F.Şərifli deyir ki, “TələbəPlus” kartlarının verdiyi imkanlar, qazandırdığı güzəştlər barədə ətraflı məlumat toplayıb: “Kartı ilk alanlardan biri olaraq sevinirəm. Ancaq kartların verilməsi xəbəri mənim qədər hələ kartını almayanları da sevindirdi. Çünki hamımız bu kartı düz 2 aydır gözləyirik. “TələbəPlus”un verdiyi bütün imkanlardan yararlanacağıq”.

“Bu, tələbələrin bütün sosial həyatını əhatə edəcək kart sistemidir”

Bakı Dövlət Universitetinin rektoru Elçin Babayev “Azərbaycan müəllimi”nə açıqlamasında bildirib ki, ilk növbədə, I kurs tələbələri kartla təmin edilirlər: “Növbəti həftələrdə 25 mindən çox tələbəmizə kartların verilməsini davam etdirəcəyik”.

E.Babayev hesab edir ki, tələbələr “TələbəPlus” kartının dəyərini bilməlidirlər: “Bu, tələbələrin bütün sosial həyatını əhatə edəcək kart sistemidir. Bu baxımdan tələbəyönümlü layihənin çox böyük əhəmiyyəti var. Tələbələr bu kartlardan səmərəli istifadə etməyi bacarmalıdırlar. “TələbəPlus” kartı ilə, sadəcə, təqaüd almaq və ödəniş etmək üçün deyil, eyni zamanda bir çox imtiyazlardan bəhrələnmək mümkün olacaq”.

“Həm partnyorlarımız, həm də tələbələr qazanacaqlar”

“Kapital Bank”ın korporativ satışlar departamentinin direktoru Qara Əbdülrəhmanov “Azərbaycan müəllimi”nə bildirib ki, qısa müddətdə ərsəyə gələn layihənin uğuruna inanır. Təhsilin bankın korporativ sosial fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən biri olduğunu vurğulayan bank rəsmisi hesab edir ki, təmsil etdiyi qurum layihəyə böyük dəyər verir: “Hazırda təhsil alan tələbələr ölkənin gələcək inkişafında mühüm rol oynayacaqlar. Bu kontekstdən yanaşdıqda layihə bank üçün də böyük dəyər kəsb edir. Tələbələrin həyatı məhz bu kart vasitəsilə rahatlaşacaq. Bank onların bütün fəaliyyətini rəqəmsal müstəviyə keçirilməsində yardımçı olacaq. Bu layihəyə qoşulmaqla tələbələrimizə xidmət göstərməyə hazır olduğumuzu bildirmək istəyirik”.

Q.Əbdülrəhmanov bu layihədə bütün tərəfdaşların qazanacağını deyib: “Kart vasitəsilə tələbələr müxtəlif partnyorlarımızdan imtiyazlar alacaqlar. Tərəfdaşların əldə edəcəyi əsas qazanc ondan ibarətdir ki, sayca az olmayan tələbələrin diqqətini öz məhsullarına cəlb edəcəklər. Beləliklə, tələbələrə endirim, partnyorlarımıza isə satış imkanı qazandıracağıq. Bu layihədə həm partnyorlarımız, həm də tələbələr qazanacaqlar”.

“Biz çalışacağıq ki, “TələbəPlus” maksimum imtiyazlar yaratsın”

“Visa”nın Azərbaycan üzrə ölkə meneceri Nurlan Hacıyev təmsil etdiyi şirkətin fəaliyyətinə diqqət çəkib, rəqəmsal ödənişlərdə “Visa”nın dünya lideri olduğunu deyib. Son 5-10 il ərzində Azərbaycanın böyük inkişaf yolu keçdiyini vurğulayaraq, ölkənin artıq strateji bazarlardan birinə çevrildiyini, rəqəmsal ödənişlərin burada da həyatın vacib reallığı olduğunu deyib: “Rəqəmsal Azərbaycan” Azərbaycan strategiyasıdır və biz sizinlə birlikdə rəqəmsal Azərbaycanı qurmalıyıq. Bu baxımdan Təhsilin İnkişafı Fondu, “Kapital Bank”, “Visa” çalışacaq ki, “TələbəPlus” maksimum imtiyazlar yaratsın, sizin tələbatınıza uyğun formalaşsın və ən yaxşı məhsullardan biri olsun”.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI
Foto: Kənan QAFAROV

Sevil Rəcəbova

Fidaya Şərifli

Qara Əbdülrəhmanov

Məktəbdənkənar fəaliyyətin əsas məqsədi təhsilalanların intellektual səviyyəsinin, yaradıcı qabiliyyətlərinin və gələcək karyera, şəxsi inkişafına təsir edən bacarıqlarının inkişaf etdirilməsidir. Eyni zamanda bu fəaliyyətlər təhsilalanların fiziki imkanlarını inkişaf etdirməklə onların sosial əlaqələrinin qurulmasına, kommunikasiya bacarıqlarının formalaşmasına, hər bir təhsilalanın fərd olaraq hərtərəfli inkişafına, zərərli vərdişlərdən qorunmasına və idmanla məşğul olmasına şərait yaradır. Məktəbdənkənar fəaliyyət təhsildə kütləviliyin təmin edilməsinə və təhsilalanların sağlam həyat tərzi formalaşdırmasına dəstək verir.

Dünyanın qabaqcıl ölkələrində məktəbdənkənar fəaliyyətlə bağlı aparılmış elmi-tədqiqatlar bu fəaliyyətlərin təhsilalanlar üçün müxtəlif üstünlüklər təmin etdiyini göstərir. Beynəlxalq tədqiqatlar və təcrübələr göstərir ki, məktəbdənkənar fəaliyyətlə məşğul olmaq təhsilalanların akademik göstəricilərinə təsir edir. Belə ki, şagirdlərin idman və yaradıcılığın müxtəlif sahələri ilə məşğul olması uşaqların özünüqiymətləndirməsinə, qazandığı biliklərin müxtəlif fəaliyyət sahəsində tətbiq etməsinə, onlarda müsbət emosiyaların dayanıqlı olmasına imkan yaradır. Nəticədə təlim-tərbiyə prosesində təhsilalanların dərslərə marağı artır, uşaqların fəallığı yüksəlir və psixoloji gərginliyi azalır.

MƏKTƏBDƏNKƏNAR FƏALİYYƏT

Təhsilalanların sosial bacarıqlarının inkişafı və əmək bazarına rəqabətqabiliyyətli gənclərin hazırlanması üçün geniş imkanlar açır

Komanda işi, fərqli liderik bacarıqları

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı ölkələri tərəfindən aparılan araşdırma məktəbdənkənar fəaliyyətlərin təhsilalanların sosial bacarıqları və şəxsiyyət inkişafına təsirini araşdırıb. Nəticələr göstərir ki, məktəbdənkənar fəaliyyətlərdə iştirak edən şagirdlər daha yüksək səviyyədə komanda işi və fərdi liderlik bacarıqları nümayiş etdirirlər. OECD tədqiqatına görə, məktəbdənkənar fəaliyyətlərə qatılan təhsilalanların 73%-i komanda işi bacarıqlarında nəzərəçarpacaq dərəcədə irəliləyir, 68%-i isə liderlik bacarığını inkişaf etdirir. Bu bacarıqlar onları gələcək əmək bazarında daha rəqabətqabiliyyətli və iş mühitində tələb olunan mühüm sosial qabiliyyətlərlə təmin edir. Bu araşdırma, məktəbdənkənar fəaliyyətlərin təhsilalanların yalnız akademik deyil, eyni zamanda sosial və peşəkar hazırlıqlarında da vacib rol oynadığını vurğulayır.

BMBF (Almaniya Federal Təhsil və Tədqiqat Nazirliyi) tərəfindən aparılan genişmiqyaslı tədqiqatlar göstərir ki, məktəbdənkənar fəaliyyətlər təhsilalanların elmi marağını artırmaqla yanaşı, onların analitik düşüncə qabiliyyətini və komanda işindəki aktivliyini gücləndirir. Statistik məlumatlara görə, bu fəaliyyətlərdə iştirak edən təhsilalanların 85%-i elmi fənlərə daha böyük maraq göstərir, 78%-i analitik düşüncə qabiliyyətində inkişaf qeyd edir və 82%-i komanda işində daha fəal iştirakçı olur. Bu nəticələr göstərir ki, məktəbdənkənar fəaliyyətlər təhsilalanların həm akademik, həm də sosial bacarıqlarının inkişafında əhəmiyyətli rol oynayır. Eyni zamanda Afterschool Alliance Study (ABŞ, 2022) adlı tədqiqat göstərir ki, məktəbdənkənar proqramlarda iştirak edən şagirdlərin 79%-i akademik sahədə müsbət nəticələr əldə edir. Ontario Ministry of Education Study (Kanada, 2021) isə Ontario əyalətində fəaliyyətlərin təhsil motivasiyasına və sosial bacarıqlara təsirini analiz edərək, şagirdlərin 87%-nin təhsil motivasiyasında, 82%-nin isə sosial bacarıqlarında artım olduğunu aşkar edib. Education Endowment Foundation Report (Böyük Britaniya, 2020) tədqiqatına əsasən, məktəbdənkənar fəaliyyətlərdə həftədə iki dəfə iştirak edən şagirdlərin akademik göstəricilərində 20%-lik yüksəliş qeydə alınıb. Finlandiyada Finnish Institute for Educational Research (2023) tərəfindən aparılan tədqiqatda məktəbdənkənar fəaliyyətlərin təhsil motivasiyası və psixososial rifah üzərində əhəmiyyətli təsir göstərdiyi və iştirakçı təhsilalanların 92%-nin daha yüksək motivasiya və rifah səviyyəsinə malik olduğu qeyd olunub. Japanese Education Policy Study (Yaponiya, 2023) isə idman fəaliyyətlərində iştirak edən şagirdlərin 78%-nin stres səviyyəsində azalma və özünəinamda artım yaşadığını vurğulayır.

Azərbaycanda məktəbdənkənar fəaliyyət hazırda geniş bir sahəni əhatə edir və ölkənin müxtəlif bölgələrində məktəblilərə əlavə təhsil və inkişaf imkanları təqdim edir. Hazırda ölkə üzrə ümumilikdə 145 məktəbdənkənar təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Bu müəssisələr idman və yaradıcılıq profilləri üzrə təşkil olunub. İdman yönümlü 78 müəssisədə 65,384 təhsilalan 29 idman növü üzrə təlim alır. Yaradıcılıq yönümlü 67 müəssisədə isə 10 fərqli istiqamət üzrə dərnəklərə 53,188 təhsilalan cəlb edilib.

Əlçatanlıq artır, fəaliyyət imkanları yaranır

Məktəbdənkənar təhsilin inkişafı Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin strateji prioritetləri arasında mühüm yer tutur, çünki bu sahə, gənc nəslin hərtərəfli və balanslı inkişafına zəmin yaradan fundamental komponentlərdən biridir. Agentlik tərəfindən bu sahənin inkişafı üçün bir sıra tədbirlər həyata keçirilir ki, bunlar da məktəbdənkənar təhsilin əlçatanlığını artırmaq, proqramların müasir tələblərə uyğunlaşdırılması və təhsilalanların maraq və qabiliyyətlərinə uyğun diversifikasiya olunmuş fəaliyyət imkanları yaratmağa yönəlib. Həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində rəqəmsal texnologiyaların təhsilə inteqrasiyası, təhsil müəssisələrinin texniki təchizatının gücləndirilməsi və pedaqoji kadrların peşəkar inkişafına xüsusi diqqət yetirilir. Bu yanaşma məktəbdənkənar təhsilin keyfiyyətinin artırılmasını və gənclərin şəxsiyyət kimi hərtərəfli formalaşmasındakı rolunun daha da gücləndirilməsini təmin edir.

2024-2025-ci tədris ili üzrə pilot məktəbdənkənar təhsil müəssisələrinin yaradıcılıq və idman sahələri üzrə dərnək və qruplara elektron qaydada qəbul həyata keçiriləcək. Layihənin məqsədi məktəbdənkənar fəaliyyətin ictimaiyyət arasında tanıdılmasını, qəbul prosesinin şəffaflığını və effektiv idarəetməsini təmin etməkdir. Bu məqsədlə, məlumatların milli informasiya sistemləri ilə inteqrasiya olunması və xidmətlərin əlçatanlığının artırılması hədəflənir.

Sözügedən dərnək və qruplara qeydiyyat prosesi, "portal.edu.az" veb səhifəsində yerləşən "Məktəbdənkənar təhsil müəssisələrinə uşaq qəbulu" bölməsi vasitəsilə, şəxsi kabinet üzərindən elektron qaydada həyata keçiriləcək. Bu yanaşma, valideynlər və təhsilalanlar üçün təhsil müəssisələrinə fiziki olaraq müraciət etmədən xidmətlərdən yararlanmaq imkanı təmin edir. Qeyd etmək lazımdır ki, noyabr ayından etibarən pilot müəssisələrdə elektron qəbul sisteminin tətbiqinə başlanılıb.

Yeni məzmun, müasir yanaşma

Dərnəklərin optimallaşdırılması və tədrisə uyğun faydalı dərnəklərin yaradılması tədrisin səmərəliliyinin artırılması və sağlam təhsil mühitinin formalaşdırılmasında mühüm rol oynayır. Uşaq-gənclər inkişaf mərkəzlərində tədrisdə yeni məzmun və müasir yanaşma əsas hədəflərimizdəndir. Bu dərnəklərin optimallaşdırılması və yeni dərnəklərin açılması, təhsil müəssisələrinin müasir tələblərə cavab verən strukturda təşkilini təmin edərək, gənc nəslin hərtərəfli inkişafına və təhsil prosesinin səmərəliliyinin artırılmasına töhfə verir.

Yaradıcılıq profilli məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində mövcud olan 298 adda dərnək və fəaliyyət sahələrinin hərtərəfli təhlili aparılıb, aktual olmayan dərnəklər tədrisdən çıxarılıb və müasir tələblərə uyğun yeni dərnəklər təsis edilib. Aparılan təhlillərin nəticəsi olaraq 10 əsas istiqamət üzrə ümumiləşdirilmiş 73 adda dərnəyin siyahısı tərtib edilib və bu dərnəklərin proqramlarının cari ildə hazırlanması işlərinə başlanılıb. Bu fəaliyyətlər çərçivəsində uşaq-gənclər inkişaf mərkəzlərində təsviri sənət və dizayn, dekorativ tətbiqi sənət, xoreoqrafiya, musiqi, bədii yaradıcılıq, texniki yaradıcılıq, rəqəmsal savadlılıq, turizm və diyarşünaslıq, ekologiya, dünyagörüşü və intellektual inkişaf, fiziki tərbiyə və sağlam həyat tərzi üzrə dərnəklərin tədrisi həyata keçirilir.

İdman profilli məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində isə məktəblilər üçün 29 idman növü üzrə tədris təşkil olunur. Uşaq-gənclər idman-şahmat məktəblərində ağır atletika, atletika, idman gimnastikası, bədii gimnastika, batut, baydarka və kanoye, boks, basketbol, badminton, karate, cüdo, futbol, əl topu, tennis, stolüstü tennis, sərbəst güləş, yunan-Roma güləşi, üzgüçülük, güllə atıcılığı, taekvando, voleybol, velosiped idmanı, qılıncoynatma, akrobatika gimnastikası, tamblinq, sambo, kikboksinq, şahmat və dama kimi idman növləri üzrə məşğələlər aparılır.

Cari ilin aprel ayından etibarən, məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində dörd əsas istiqamət üzrə monitorinqlər aparılıb: təlim-tərbiyə prosesinin təşkili vəziyyəti, tədris-pedaqoji sənədlərin tərtibi, kadrlarla işin təşkili və maddi-texniki baza və maliyyə-təsərrüfat sənədlərinin vəziyyəti. Bu monitorinqlərin məqsədi müəssisələrdə idarəetmədə effektivliyin artırılması, proseslərin təkmilləşdirilməsi, kadr siyasətinin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, qrup və dərnəklərdə təhsilalanların davamiyyətinin yoxlanılmasıdır.

Monitorinqərin nəticələri

Monitorinqlərin aparılması maliyyə səmərəliliyinin artırılmasına, dərnək və qruplarda nəzarətin gücləndirilməsinə, sənədlərin düzgün tərtib olunmasına və nəticə etibarilə, tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə zəmin yaradır. Keçən tədris ilinin sonuna kimi aparılan monitorinqlər nəticəsində 145 məktəbdənkənar təhsil müəssisəsindən 107-si yoxlanılıb və bu müəssisələrdə fəaliyyət göstərən dərnək və idman qruplarının 70%-də yoxlamalar aparılıb. İlkin monitorinq nəticələrinə əsasən, fəaliyyət göstərməyən 125 qrup bağlanıb, davamiyyəti aşağı olan qruplara nəzarət gücləndirilib və 64 müəssisə rəhbərinə intizam tənbehi tədbirləri tətbiq edilib. 29 direktora xəbərdarlıq, 12 direktora töhmət, 18 direktora sonuncu xəbərdarlıqla şiddətli töhmət verilib və 5 müəssisə rəhbəri işdən azad edilib.

Cari tədris ilində də monitorinq prosesinin davam etdirilməsi və bu sahədə nəzarət tədbirlərinin artırılması planlaşdırılıb.

İdarəetmə təkmilləşdirilir

Məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi məqsədilə rəhbər və pedaqoji işçilərin işə qəbul qaydalarının yaradılması istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılıb. "Məktəbdənkənar təhsil müəssisələrinə direktor vəzifəsinə işə qəbul qaydaları" üzrə vahid sistemin qurulması üçün qaydalar hazırlanıb və tətbiqi planlaşdırılır. Eyni zamanda pedaqoji işçilərin işə qəbulu üçün qaydaların hazırlanması məqsədilə işçi qrupu təşkil edilib və cari tədris ilindən etibarən müvafiq qaydalara əsasən, işə qəbul proseslərinin icrası nəzərdə tutulur.

Bundan əlavə, məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində çalışan təhsilverənlərin diaqnostik qiymətləndirilməsi ilə bağlı normativ sənədlər və qanunvericilik aktları təhlil olunub. Ümumtəhsil müəssisələrində tətbiq olunan diaqnostik qiymətləndirmə təcrübəsi əsasında, məktəbdənkənar təhsil müəssisələri üçün uyğunlaşdırılmış çərçivə sənədi hazırlanıb. Bu yanaşma pedaqoji kadrların təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi və peşəkar səviyyələrinin yüksəldilməsi üçün imkan yaradır.

Peşəkarlıq səviyyəsi

Cari tədris ilindən başlayaraq, məşqçi-müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin yoxlanılması və təlim ehtiyaclarının təyin olunması məqsədilə idman növləri üzrə pilot diaqnostik qiymətləndirmə həyata keçiriləcək.

Məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində təchizatın yaxşılaşdırılması istiqamətində tədbirlərin icrasına başlanılıb. Məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində rəqəmsallaşma prosesinin gücləndirilməsi və idarəetmə proseslərinin modernləşdirilməsi məqsədilə inzibati heyətə 595 ədəd kompüterin paylanması həyata keçirilib. Bu, məktəbdənkənar təhsildə elektron idarəetmə, məlumat axınının səmərəli idarə olunması və tədris proseslərinin rəqəmsal mühitə inteqrasiya olunması istiqamətində əhəmiyyətli bir addım kimi qiymətləndirilir.

Kompüterlərin təchizatı, təhsil müəssisələrində sənədləşmə işlərinin rəqəmsallaşdırılmasını, dərnəklər və qruplarla bağlı məlumatların mərkəzləşdirilmiş sistemdə saxlanılmasını və elektron resursların geniş istifadə edilməsini təmin etməklə yanaşı, həm də təhsil müəssisələrində rəqəmsal savadlılığın artırılmasına dəstək verir. Beləliklə, kompüterlərin paylanması məktəbdənkənar təhsil müəssisələrinin idarəetmə və təlim proseslərinin daha müasir və səmərəli şəkildə aparılmasına şərait yaradır.

Ekoloji maarifləndirmə

Məktəbdənkənar fəaliyyətlər çərçivəsində təhsil müəssisələrində təhsilalanların ekoloji maarifləndirmə və vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi üzrə təşəbbüslər: təhsil müəssisələrində məktəblilərin estetik zövqünün yüksəldilməsi, dünyagörüşlərinin artırılması, yüksək yaradıcılıq qabiliyyətinə, intellektual potensiala və müxtəlif sahələrdə dərin biliklərə malik gənclərin aşkara çıxarılması, sağlam həyat tərzinin və vətənpərvərlik ruhunun təbliğ olunması məqsədilə tədbirlər təşkil edilir. Bu tədbirlər gənc nəslin milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və təbliği, ekologiya və sağlam həyat tərzinin təşviqi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bu istqamətdə "Əlaçı" və "Breyn rinq" üzrə intellektual oyunlar, "Şahin" hərbi-idman oyunları, "Zəfər" respublika uşaq yaradıcılıq müsabiqə-festivalı, İçərişəhər və Heydər Əliyev Mərkəzinə ekskursiyalar, 15 idman növü üzrə 21 respublika birincilikləri keçirilib.

Bildiyimiz kimi, 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan olunması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamının icrası və COP29 ilə əlaqədar təhsil müəssisələrində bir sıra tədbirlər həyata keçirilir. Təhsil müəssisələrində sözügedən layihə və tədbirlərin təşkili ətraf mühitin sağlamlaşdırılması, gənc nəslin ekoloji maarifləndirilməsi, istedadlı məktəblilərin üzə çıxarılması istiqamətində böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Bu istiqamətdə məktəblilərin iştirakı ilə müxtəlif regionlarda "YaşılHəmrəyFest" festivalı keçirilib. Festival iştirakçıları 4 nominasiya - su, iqlim, enerji, ekoloji təmiz qida üzrə hazırladıqları startap və innovasiya, dayanıqlı texnologiyalar üzrə layihələri nümayiş etdirilib. Layihə çərçivəsində məktəblilərin iştirakı ilə "Yaşıl məktəb bağı" adlı ağacəkmə aksiyası keçirilib, panel müzakirələri və master-klaslar təşkil edilib. COP29 çərçivəsində Bakı İqlim Fəaliyyəti Həftəsində Respublika Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzinin direktoru, COP29 Təşkilat Komitəsinin üzvü Firuzə Sultan-Zadə Bakıda ilk dəfə keçirilən İqlim Dəyişmələri ilə Mübarizə üzrə Fəaliyyət Həftəsi çərçivəsində Yüksək Səviyyəli Beynəlxalq Konfransında "Planeti bərpa edən insanlar: Azərbaycandan hekayələr" panel sessiyasında iştirak edib bu istiqamətdə fəaliyyətlərlə bağlı məlumat təqdim olunub. Cari ilin oktyabr ayında respublikanın ümumtəhsil məktəblərində "Məktəblərdə ekologiya ayı" layihəsi həyata keçirilir. Layihə çərçivəsində təhsil müəssisələrində "dəyirmi masa"lar, debatlar, məqalə və kitablarla tanışlıq işinin təşkili, ədəbi-bədii kompozisiyalar, seminar və müsabiqələr keçirilir, məktəblərdə ekoloji guşələr yaradılır, bədii və sənədli filmlər nümayiş olunur. Həmçinin ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri və uşaq-gənclər inkişaf mərkəzlərinin dərnək üzvlərinin iştirakı ilə "Təbiəti qoruyaq, dünyamızı yaşadaq" respublika rəsm müsabiqəsi təşkil olunur.

Nəticə olaraq deyə bilərik ki, bu sahədə ardıcıl olaraq aparılan islahatlar təhsilalanların sosial bacarıqlarının inkişafı və əmək bazarına rəqabətqabiliyyətli gənclərin hazırlanması üçün geniş imkanlar açır.

Nilüfər RƏHİMOVA,
Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Məktəbdənkənar təhsilin inkişafı, Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin, Məktəbdənkənar fəaliyyətin təşkili sektorunun müdiri

Tədrisdən tədqiqata

İnsanların mənəvi və zehni inkişafında həlledici rol oynayan müəllim əməyi bütün dövrlərdə yüksək qiymətləndirilib. Bəşəriyyətin böyük müəllimi Sokrat müəllimin verdiyi təhsil və tərbiyənin cəmiyyətin inkişafında əvəzsiz rol oynadığını qeyd edərək deyirdi: "Yunanlını yunanlı edən onun yunanlı olaraq doğuluşu deyil, müəllim tərəfindən aldığı təhsil və tərbiyədir". Bu aforizm müasir təhsil sistemində də öz təsdiqini tapır.

Şagirdin bilik və bacarıq səviyyəsinin yüksəlməsi, ilk növbədə, müəllimin peşəkarlıq səviyyəsindən asılıdır. Dinamik və dəyişikliklərlə dolu müasir dünyada hər bir müəllimin əsas məqsədi peşəkarlıq səviyyəsini daim inkişaf etdirməkdir. Lakin müəllim yalnız öz peşəkarlığının inkişafı üçün çalışmamalıdır. Bu peşəkarlığını həmkarları ilə birgə işləyərək, təcrübəni paylaşaraq artırmalıdır. Bu birgə qurulan iş peşəkarlıq və iş prinsipləri ilə yanaşı məktəbin fəaliyyətini yaxşı mənada dəyişdirər və məktəbdə çalışan pedaqoji heyətin işinə də müsbət təsir göstərmiş olar.

Elm və Təhsil Nazirliyi və Təhsil İnstitutu tərəfindən müəllimlərin peşəkarlığının artırılması üçün mütəmadi olaraq bir çox təlimlər təşkil olunur.

Nümunə olaraq deyə bilərəm ki, 2023-cü ildə Elm və Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Qazaxıstanın Astana şəhərində Nursultan Nazarbayev adına İntellekt Məktəblərinin Pedaqoji Mərkəzində "Müasir müəllim: Tədrisdən tədqiqata" adlı beynəlxalq təlim təşkil olunmuşdu. Təlimlərimiz Astana şəhərində başlayıb Bakı şəhərində sona çatdı. Təlimlər zamanı "Məktəb və sinif mədəniyyəti", "Kompetensiyalı müəllim", "Sosiallaşma", "Necə öyrənəcəyini öyrətmək", "Dialoqla öyrənmə", "Tənqidi düşünmə", "Qiymətləndirmə" mövzuları üzrə fikir mübadiləsi aparır, təcrübələrimizi bölüşürdük. Təlimlərlə yanaşı Astana şəhərinin təhsil ocaqlarının qonağı olub, yeniliklərlə də tanış olmuşduq.

Bu çərçivədə Lesson study (Dərs tədqiqatı) və Action research (Fəaliyyət tədqiqatı) haqda öyrəndiklərimiz bizim üçün yenilik oldu.

Dərs tədqiqatının ideyası sadədir: "Öyrənməni təkmilləşdirmək istəyirsinizsə, planlaşdırın, müşahidə edin, müzakirə edin və həmkarlarınızla əməkdaşlıq edin". Sadə olan bu ideyanın arxasında isə məsuliyyət, həvəs və yaradıcı iş durur.

Dərs tədqiqatı müəllimlərin əməkdaşlığı vasitəsilə tədrisin keyfiyyətini yüksəltməyə yönəlmiş texnologiyadır. Bir sözlə, müəllimlər komandası müəyyən məqsəd qoyur və ona çatmaq üçün birlikdə hərəkət edir, bir-birinin dərslərində iştirak edir, diqqəti həmkarların işindən çox, şagirdlərin bacarıq və uğuruna yönəldir. Məktəb müəllimləri birgə müzakirələr, araşdırmalar zamanı dərs tədqiqatına cəlb olunurlar. Bu zaman gənc müəllimlər təcrübəli müəllimlərlə birgə əməkdaşlıq edərək, məktəb daxilində öz təcrübələrini bölüşüb təkmilləşir, araşdırır, ən yaxşı təcrübələr haqqında ideyalar hazırlayırlar. Bu yanaşma müəllimlərin öyrənmə tərzini dəyişdirir və biriləri ilə ideyalarını bölüşməkdə daha inamlı olurlar. Axı müəllimlər geniş spektrli tədris strategiyalarına yiyələnməyə, həmçinin yanaşmaları, müəyyən metod və strategiyalardan necə və nə vaxt istifadə etmək barədə bilikləri birləşdirmək bacarığına ehtiyac duyurlar.

Dərs tədqiqatı tədris olunan bir sıra dərslərdən sübutların birgə işlənib hazırlanması, həyata keçirilməsi, təhlili və yenidən nəzərdən keçirilməsi yoludur. Eyni zamanda müəllimlərin tədris təcrübəsini təkmilləşdirmək üçün müəyyən bir müddət ərzində bir araya gəldikləri peşəkar inkişaf forması kimi də müəyyən edilir.

Dərs tədqiqatı (Lesson Study) aşağıdakı fəaliyyətləri özündə cəmləşdirən peşəkar inkişaf modelidir:

1) İki və daha çox müəllim tədris təcrübələrini inkişaf etdirmək və xüsusi şagirdlərin təhsil ehtiyaclarına diqqət yetirmək üçün birlikdə işləyir;

2) Müəllimlər konkret tədris üsullarının işlənib hazırlanması prosesində iştirak edir, şagirdlər üçün təlim prosesinin spesifik aspektlərinin təkmilləşməsinə çalışırlar;

3) Müəllimlər öyrəndiklərinin daim qeydini aparır və bu praktiki bilikləri, peşəkar ünsiyyətin digər formalarını dərslər vasitəsilə bölüşürlər. Dərs tədqiqatına başlamamışdan əvvəl müəllim həmkarları ilə həmsöhbət olaraq müəyyən müzakirələr aparır. Bu zaman tədqiqata qoşulan müəllimlər dərs deyən müəllimin məqsədini əsas amil tutaraq, sinifdə öyrənmə mühitinin necə təşkil olunması, şagirdlərin öyrənməyə cəlb edilib-edilməməsinə, əks-əlaqənin aparılmasına, şagirdlərə diferensial yanaşmasını müşahidə vərəqlərinə qeyd edir, tədqiqat zamanı diqqət yetirmələrini bilirlər.

Dərs bitdikdən sonra hər bir müəllim dərsdə müşahidə etdikləri fəaliyyəti nəzərdən keçirərək müzakirə edir, hansı metodların daha səmərəli olmasına qərar verirlər. Bu zaman sinifdə hər bir şagirdin fəal iştirakı, mövzunu qavraması, tədqiqata cəlb edilməsi üçün müxtəlif resurslar, iş üsulları düşünürlər.

Dərs tədqiqatı zamanı məsuliyyəti yalnız sinifdə dərs deyən müəllim deyil, tədqiqata cəlb olunan müəllimlər də daşıyır. Dərs tədqiqatı məktəbin bütün müəllimləri arasında bilik mübadiləsinin ən əlverişli yoludur, çünki əsas resurs bilik, bacarıq, təcrübə, ideya və rəy mübadiləsinə yönəlmiş konstruktiv dialoqdur.

İbtidai sinif müəllimi olaraq bu təcrübədən həm özüm, həm də digər müəllimlərin yüksək pozitiv nəticələr, təcrübələr, biliklər əldə etdiklərindən tam əminəm. Respublikamızın və digər ölkələrin qabaqcıl müəllimləri ilə birgə təhsil mübadiləsində iştirak etmək, onların fəaliyyət proqramlarından yararlanmaq biz müəllimlər üçün çox vacibdir. Çünki təcrübə bizə pedaqoji fəaliyyətimizdə uğur qazanmağımızda və ən əsası özümüzü yaradıcı müəllim kimi aşkarlamağımızda əvəzsiz dəstəkçidir.

Tünzalə BAĞIROVA,
müəllim

"Şagirdlərimin əldə etdiyi yüksək nəticələr ən böyük hədiyyəm olub"

Əməkdar müəllim Elxan Quliyev: "Şagirdim böyüyüb müəllim olub, öz uşaqlarıma dərs deyib"

Əməkdar müəllim Elxan Quliyev üçün müəllimlik dünyada yeganə peşədir. Yenə abituriyent olub peşə seçəcək olsa, seçimi bu dəfə də müəllimlik olar. Bəlkə də müəllimliyi genlərində daşıdığından, iliyinə qədər müəllim olmağından irəli gəlir bu: "Ulu babamdan bəri hamı müəllimliyi seçib. Babam danışırdı ki, ulu babam Üzeyir Hacıbəylinin müəllimi olub. Dayım, əmim tarix müəllimi idi. Anam-atam da müəllim olub. Ailəmizdəki müəllimlər məni müəllimlik peşəsini seçməyə, onların peşəsini davam etdirməyə həvəsləndiriblər. Mən də tarix müəllimi oldum".

Keçmişindən üzü bəri hamı müəllim olub, müəllimlərə və müəllimliyə hörmət mühitində böyüyüb və bu sevgiylə də müəllim olmağa qərar verib. "Azərbaycan müəllimi" qəzetinin müəllim qonağı 2015-ci ildən Əməkdar müəllim Elxan Quliyevdir.

Şagirdlərinin nailiyyəti onun ən böyük hədiyyəsidir

Elxan müəllim məktəbi ilk dəfə 1968-ci ildə tanıyıb. 1978-ci ilə kimi məktəbli statusunda, 1989-cu ildən bəri isə müəllim kimi məktəbin önəmli parçasına çevrilib, sadəcə müəllim olduğu üçün yox, təhsilə verdiyi töhfələrə görə. Belə ki, o, 2001-2002-ci tədris ilində ölkə üzrə keçirilən "İlin ən yaxşı müəllimi" müsabiqəsinin qalibi olub. 2013-cü ildə "Azərbaycan tarixi" aylığı çərçivəsində keçirilən "Ən yaxşı açıq dərs" nominasiyası üzrə II yeri tutub. Tarix fənni üzrə Elm və Təhsil Nazirliyinin və Dövlət İmtahan Mərkəzinin bir neçə dərs vəsaitinin müəllifidir.

O, bu qədər uğura müəllim kimi nail olub. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Tarix və əlavə sovet hüququ fakültəsində "Tarix" ixtisası üzrə təhsilini fərqlənmə diplomu ilə bitirəndən bəri 276 nömrəli tam orta məktəbdə tarix müəllimi işləyir. Artıq 63 yaşına çatan Elxan Quliyev uğur dalınca uğur qazanıb. Müəllimlikdə ilk uğurunu birbirinin ardınca gələn çoxsaylı nailiyyətlər çoxdan unutdurub. Onun üçün müəllimlik, sadəcə peşə yox, həyat tərzidir, məqsəddir, fərqli yanaşmadır: "İndiyədək şagirdlərimin əldə etdiyi yüksək nəticələr mənim ən böyük hədiyyəm olub. Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunan Respublika müsabiqəsində şagirdim Zəhra Əliyevanın birincilik qazanması ən böyük uğurlarımdandır".

Şagirdlərinin nailiyyətləri onun müəllim kimi vəzifəsini yerinə yetirməsidir: "Müəllim şəxsiyyət yetişdirir. Qarşısında duran hər şagird şəxsiyyətdir və həmin şəxsiyyətin formalaşması üçün canını, ürəyini qoymalıdır. Mən də belə etmişəm, şagirdlərimi anlamağa çalışmışam. Buna nail ola bilməsəm, dərs keçə bilməzdim".

"Şagirdlərim mənim üçün hər şeydir", - deyən Elxan Quliyev onlarla fəxr edir. Aralarında müəllimlər, həkimlər, nazirlərin olduğu bu siyahı çox uzundur: "Şagirdim böyüyüb müəllim olub, öz uşaqlarıma dərs deyib. Keçmiş şagirdlərim arasında hazırda nazir olan da var".

Elxan müəllim deyir yetirmələri arasında qəhrəmanlar daha çoxdur: "Hamısının adını indi xatırlamıram. Milli Qəhrəman Rövşən Hüseynov şagirdlərimdən biri olub. Yetişdirdiyim qəhrəmanlar hər birimizin qürururdur, xüsusən də onların müəllimi olaraq mənim. Peşəmlə qürur duyduğum kimi, yetişdirdiyim müəllim, həkim, alim, professor, hərbçi, bir sözlə, peşəsindən asılı olmayaraq, hər yetirməmlə həmişə fəxr etmişəm".

"Xoşbəxt o müəllimdir ki, Vətən üçün, millət üçün şəxsiyyətlər yetişdirib", - deyən Elxan müəllim özünü həmin xoşbəxt müəllimlərdən sayır: "Şagirdlərimin hər uğuruna sevinirəm, sevinclərini bölüşürəm. Onlara dövlətçilik ənənələri olan bir ölkənin vətəndaşları olduqlarını qürurla başa salıram. 5000 illik tariximizdə saysız-hesabsız görkəmli şəxsiyyətlər var. Həmin şəxsiyyətləri, vətənimizi, tariximizi bir-bir hamısına tanıtmağa çalışıram".

Uğur qazanıb mükafatlandırılıb

Çoxsaylı uğurların mükafatı da olur. Elxan Quliyevin də uğurları qiymətləndirilib. Elm və Təhsil Nazirliyinin fəxri fərman və diplomları, "Qabaqcıl təhsil işçisi" döş nişanı ilə təltif olunub: "Təhsil sahəsində əldə etdiyim uğurlar qiymətləndirilib, 2015-ci ildə "Əməkdar müəllim" fəxri adına layiq görülmüşəm".

Tarix müəlliminin şagirdlərinə ən böyük tövsiyəsi isə budur: "Zəfər tarixi" kimi fənni tədris edirəm. Mən peşəmlə daim fəxr etmişəm, edirəm və edəcəyəm. Gənc nəslin yetişdirilməsi yolunda çalışmaq hər bir müəllim üçün şərəfli vəzifədir. Ümumiyyətlə, hər peşə ona sevərək yiyələnən peşəkarlarla gözəldir, dəyərlidir. Həmişə şagirdlərimə bunu tövsiyə edirəm. Deyirəm ki, sevdikləri işin qulpundan yapışsınlar, öz peşələrini sevsinlər. Nə iş olursa-olsun, onu sevərək icra etsinlər".

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Metavers texnologiyalarının təhsildə rolu - ARAŞDIRMA

Texnoloji tərəqqi hər sahədə olduğu kimi, təhsildə də böyük dəyişikliklərə səbəb olub. Gələcəyin peşələri dəyişir və əvvəllər heç təsəvvür etmədiyimiz yeni ixtisaslar meydana çıxır. "Azərbaycan müəllimi" qəzeti metavers konsepsiyasının təhsilə təsiri ilə bağlı "Azərbaycan məktəbi" jurnalının araşdırmasını təqdim edir:

Metavers ingilis dilində "kainat" və yunanca "sonra" mənasını verən iki sözün birləşməsindən əmələ gəlib. Əslində "uydurma kainat" mənasını verən metavers yaşadığımız sosial həyatdan fərqli bir "post-real" dünyadır. Bu anlayış ilk dəfə 1992-ci ildə Neal Stefensonun "Snow Crash (Parazit)" romanında işlədilib. Bu yeni "kainatda" insanlar real dünyadan tamamilə fərqli bir kainatda uydurma personajlar yarada və sosiallaşa biləcəklər.

Metavers artırılmış reallıq (AR) və blokçeyn texnologiyasının sosial media ilə birləşməsi sayəsində indiki halına çatıb. Başqa sözlə, metavers texnoloji və iqtisadi dəyişikliklərlə birlikdə istifadəçilərin formalaşdırdığı mərkəzləşdirilməmiş virtual kainatdır. Bu dizaynın ən məşhur nümunəsi 2003-cü ildə real həyat simulyasiyası olan Second Life adlı oyundur. Bu oyunda profil yaratmaq, görünüş, ünvan, peşə seçmək və digər insanlarla ünsiyyət qurmaq mümkündür. Metavers oyun oynamaqdan əlavə, səyahət, təlim, konsert və tədbirlərdə iştirak, digər istifadəçilərlə kinoya getmək, hətta biznesi idarə etmək imkanı verir.

Təhsildə metavers texnologiyası virtual reallıq (VR) və artırılmış reallıq (AR) tətbiqlərini inteqrasiya etməklə şagirdlərin bilik və bacarıqlarını artırmağa yönəlib. Təhsildə metavers daha interaktiv və istifadəçi mərkəzli öyrənmə imkanları yaradır. Xüsusilə pandemiya dövründə bu texnologiyanın distant təhsildə böyük fayda verdiyi təsdiqlənib. Onun təhsilin bütün səviyyələrində istifadəsi şagirdlərin uğur və motivasiyasını artırmaq potensialına malikdir.

Metavers texnologiyasının təhsildə rolu təhsilalanlara interaktiv öyrənmə mühiti təqdim etməklə təhsil proseslərinə daha böyük fayda verməkdən ibarətdir. Bu texnologiya mövzuları daha yaxşı anlamağa, praktiki öyrənmə təcrübələrinə sahib olmağa, VR və AR-dan istifadə etməklə təhsildə motivasiyanı yüksəltməyə imkan verir. Bu texnologiya sinfin fiziki hüdudlarından kənara çıxmaqla distant təhsildə səmərəli öyrənmə mühitini təmin edir:

İnteraktiv və immersiv mühitlər: təhsilalanlar virtual reallıq və əlavə reallıqdan istifadə etməklə dərs materiallarını daha asan öyrənirlər.

Real vaxtda əməkdaşlıq: şagirdlər və müəllimlər virtual sinif otaqlarında istədikləri vaxt görüşə və birgə layihələr üzərində işləyə bilərlər.

Çevik öyrənmə: məkandan asılı olmayaraq öyrənmə və təhsil imkanı verir.

Real dünya simulyasiyaları: şagirdlər virtual mühitdə real dünyadakı tətbiqləri yerinə yetirərək praktik təcrübə qazana bilərlər.

Artan iştirakçı sayı: oyunlaşdırma və virtual təcrübələr sayəsində getdikcə daha çox şagirdin motivasiyası güclənir və əlaqəsi genişlənir.

Bu proqramlar təhsildə innovativ yanaşmaların və səmərəli öyrənmə metodlarının inkişafına kömək edir. Metaversin üstünlükləri arasında öyrənmə prosesini zənginləşdirməklə şagirdlərin təhsil uğurlarını dəstəkləmək də var. Distant təhsildə şagird motivasiyası artırılarkən, öyrənmə prosesləri daha səmərəli və təsirli olur. Metavers distant təhsili ənənəvi sinif mühitinə yaxınlaşdırmaqla öyrənmə təcrübəsini daha da genişləndirir.

Azyaşlı məktəblilərin təhsilində genişlənmiş reallıqdan istifadə getdikcə daha çox yayılır. Pedaqoji jurnalların araşdırmasına görə, orta məktəb şagirdlərinin riyaziyyat və fizikanı mənimsəməsində VR və AR-in səmərəliliyi təsdiqlənib.

Metaversdən tibb, mühəndislik kimi ixtisasların tədrisində də geniş istifadə olunur.

VR və AR texnologiyaları ənənəvi təhsildə problemlərin həllinə kömək etmək potensialına malikdir. Bununla belə, bu texnologiyaların təhsildə geniş istifadəsi hələ də sual altındadır. Pedaqoqlar və təhsil idarəçiləri inkişafa uyğunlaşmalı, virtual reallıq və əlavə reallıq texnologiyalarını mənimsəməlidirlər.

Metavers texnologiyası təhsil sahəsində yeni peşələr də yaradıb. Bura aşağıdakılar daxildir:

Virtual reallıq təlimçisi: metavers platformalarında təlim materialları və kurslar hazırlayan, virtual dərsləri idarə edən ekspertlər.

Təhsil məzmununun tərtibatçısı: virtual və genişlənmiş reallıq üçün interaktiv təhsil materialları və simulyasiyalar hazırlayan peşəkarlar.

Rəqəmsal təhsil məsləhətçisi: təhsil müəssisələrinə metavers inteqrasiyası və istifadə strategiyaları üzrə rəhbərlik edən məsləhətçilər.

Virtual kampus meneceri: metavers daxilində yaradılan virtual kampusları idarə edən və işlədən insanlar.

Bu peşələr təhsildə metaversin istifadəsini dəstəkləyən yeni karyera yolları kimi təqdim olunur.

HESABAT

Sosial və emosional öyrənmənin inkişafı

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (İƏİT) dünyada sosial və emosional bacarıqlar üzrə sorğunun nəticələrinə dair növbəti hesabatını (The Survey on Social and Emotional Skills - SSES) təqdim edib. Hesabat 10 və 15 yaşlı şagirdlər üçün sosial və emosional bacarıqların inkişafına kömək edən şərait və təcrübələri qiymətləndirir. SSES-in ikinci turu 2023-cü ildə 16 ölkənin və submilli qurumların iştirakı ilə keçirilib: Bolqarıstan, Boqota (Kolumbiya), Çili, Meksika, Peru, İspaniya, Ukrayna, Dehli (Hindistan), Dubay (BƏƏ), Emiliya-Romanya (İtaliya), Qunma (Yaponiya), Helsinki (Finlandiya), Jinan (Çin Xalq Respublikası), Kudus (İndoneziya), Sobral (Braziliya) və Turin (İtaliya).

Hesabatın təqdimat mərasimində çıxış edən İƏİT-in Təhsil və səriştələr departamentinin direktoru Andreas Şleyxer qeyd edib ki, texnoloji irəliləyişlər, dəyişən əmək bazarları və mürəkkəb sosial və ekoloji problemlər öyrənənləri daha geniş bacarıqlar dəsti əldə etməyə məcbur edir. Bu inkişaf edən mənzərədə koqnitiv, eyni zamanda sosial və emosional bacarıqlar (məsələn, empatiya, yaradıcılıq, əzmkarlıq və emosional tənzimləmə) şəxsi və kollektiv problemlərin və qeyri-müəyyənliklərin həlli üçün vacibdir.

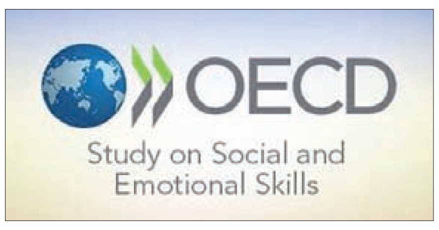

XX əsrdə akademik bacarıqlar əsas olduğu kimi XXI əsrdə də əsas bacarıqlar sosial və emosional bacarıqlar olacaq

İş yerində sosial və emosional bacarıqlar effektiv əməkdaşlığı təşviq edir

Bu səriştələr insanların birlikdə səmərəli işləyə bildiyi, yeni çağırışlara uyğunlaşa, empatiya və dürüstlüklə rəhbərlik edə biləcəyi canlı, innovativ iqtisadiyyatlar yaratmaq üçün əsasdır.

Təhsil nailiyyətlərinin və idrak bacarıqlarının faydaları geniş şəkildə öyrənilib, lakin yeni məlumatlar sayəsində sosial və emosional bacarıqların faydaları getdikcə daha çox başa düşülür: İş yerində sosial və emosional bacarıqlar effektiv əməkdaşlığı təşviq edir, bugünkü sürətlə dəyişən iqtisadi mənzərədə əvəzolunmaz olan keyfiyyətlərə - yaradıcı yanaşmalara imkan və innovasiyalara təkan verir.

Cəmiyyət səviyyəsində sosial və emosional bacarıqlar icmaları bir arada tutan və vətəndaşları daha böyük xeyirə töhfə vermək üçün gücləndirən təməldir. Onlar konstruktiv dialoqa, münaqişələrin həllinə və ortaq problemlərin həllində əməkdaşlığa imkan verir. Bu bacarıqlar olmadan cəmiyyətlər parçalanma və gələcəyin kollektiv problemlərinin öhdəsindən gələ bilməmə riski ilə üzləşirlər.

Sosial və emosional öyrənmə təkcə fərdi öyrənənlərə fayda vermir, həm də əməkdaşlıq, ünsiyyət və empatiyanın təhsil təcrübəsində mərkəzi yer tutduğu öyrənmə mühiti yaratmağa kömək edir. Bu bacarıqlar - tələbələrə öz emosiyalarını anlamaq və tənzimləmək, başqaları ilə effektiv qarşılıqlı əlaqə yaratmaq və çətinliklərin öhdəsindən gəlmək imkanı verir - həm qısamüddətli akademik uğur, həm də uzunmüddətli şəxsi inkişaf üçün həyati əhəmiyyət kəsb edir. Sosial və emosional öyrənmə tələbələrə dərsləri ilə daha dərindən məşğul olmağa və öyrənməyə daha çox maraq və yaradıcılıqla yanaşmağa imkan verir.

Məktəb günü sona çatdıqda sosial və emosional öyrənmə dayanmır

Sosial emosional öyrənmə təkcə başqaları ilə qarşılıqlı əlaqənin əlavə məhsulu kimi meydana çıxmır. Sosial təcrübələr bu bacarıqları inkişaf etdirə bilsə də, sosial və emosional öyrənmə məqsədyönlü səy, planlaşdırma və təcrübə tələb edir. Akademik fənlər sistematik şəkildə tədris edildiyi kimi, sosial və emosional öyrənmə strukturlaşdırılmış fəaliyyətlər, açıq tədris və istiqamətləndirilmiş düşüncə vasitəsilə fəal şəkildə inkişaf etdirilməlidir. Məktəb günü sona çatdıqda sosial və emosional öyrənmə dayanmır. Bu, sinifdən kənarda da davam edir və evdə, eləcə də təhsilalanların məktəbdən kənarda məşğul olduqları müxtəlif fəaliyyətlərdə təşviq edilməlidir.

Gələcək nəsillərin sosial və emosional bacarıqlarını necə təkmilləşdirməyi başa düşmək üçün sistemlərin harada uğur qazandığı və daha çox diqqətin lazım olduğu yerlərə dair anlayışlar tələb olunur. Hesabat bu kritik bacarıqların məktəblərdə, evlərdə və cəmiyyətdə necə inkişaf etdirildiyinə dair həm təhsil sistemləri daxilində, həm də təhsil sistemləri arasında əsas fərqlərə dair fikirlər təklif edir.

Hesabat 10 və 15 yaşlı tələbələrin məlumatlarına diqqət yetirir, onların öyrənmə mühitlərini, sosial və emosional bacarıqların məktəblərdə, evlərdə və daha geniş cəmiyyətdə təşviq edilməsi yollarını araşdırır. Hesabat məktəb siyasətlərini və təcrübələrini təkmilləşdirmək yolu ilə sosial və emosional bacarıqların təşviqi üçün əsas tövsiyələri təqdim edir (məsələn, müəllimlərin rəyi, təlimi, hazırlığı və münasibətləri; bu bacarıqların fənlər üzrə oflayn, rəqəmsal və uzaqdan öyrədilməsi; və dərsdənkənar fəaliyyətlər), məktəb iqliminin yaxşılaşdırılması (məsələn, tələbə mənsubiyyəti; münasibətlər; və zorakılıq və streslə mübarizə) və gender bərabərliyinin inkişaf etdirilməsi (məsələn, stereotiplərə qarşı çıxmaq; və bacarıqların inkişafı üçün karyeraya ədalətli çıxışın və valideyn dəstəyinin təmin edilməsi).

Hesabatda Bolqarıstandan Ukraynaya qədər 16 ölkənin və submilli qurumların, eyni zamanda 2019, həm də 2023-cü illərdə tədqiqatda iştirak etmiş 23 təhsil sistemindən əldə edilən məlumatlardan istifadə edilir. İki şəhər, Boqota (Kolumbiya) və Helsinki (Finlandiya) həm COVID-19 pandemiyasından əvvəl, həm də sorğunun sonrakı mərhələlərində iştirak edərək, təhsil sistemlərinin şagirdlərin sosial və emosional inkişafını dəstəkləmək üzrə necə uyğunlaşdığını araşdırmaq üçün unikal fürsət təklif edib.

Sosial və emosional təhsili prioritet etməliyik

Boşluqları aradan qaldırmaq və sosial və emosional öyrənməni yaxşılaşdırmaq üçün fəal tədbirlər görmək məsuliyyəti hamımızın - siyasətçilər, müəllimlər, icmalar və valideynlər - üzərinə düşür. Nailiyyəti, əlaqəni, açıq fikirliliyi, əməkdaşlığı və şəfqəti qiymətləndirən bir dünya üçün çalışdığımızı bilərək, sosial və emosional təhsili prioritet etməliyik. Gələcək qeyri-müəyyən ola bilər, lakin gələcək nəsli bu əsas bacarıqlarla təchiz etməklə bir şey dəqiqdir: onlar bunu qarşılamağa hazır olacaqlar.

Hesabatın əsas nəticələri: XXI əsrin əsas bacarıqları

Hesabatın təqdimatında qeyd olunduğu kimi, başlıca nəticələrdən biri budur ki, XX əsrdə akademik bacarıqlar əsas olduğu kimi XXI əsrdə də əsas bacarıqlar sosial və emosional bacarıqlar olacaq.

Süni intellekt dövrü bizi insan edən və təhsil sistemini sınaqdan keçirən bir suala sövq edir. Aİ artıq 15 yaşlı uşaqlardan oxumaq və riyaziyyat tapşırıqlarında üstün olduğu üçün, dəyişən dünyada uğur qazanmaq üçün onlara bu kompetensiyalardan daha çox ehtiyac olacaq.

Şagirdlər məktəbdə xoşbəxtdirmi?

OECD-nin yeni məlumatları göstərir ki, aşağı performans göstərən şagirdlər məktəbdə, bir qayda olaraq, yaşıdlarına nisbətən daha qəzəbli olurlar. Bəzi təhsil müəssisələrində pis qiymətləri olan 15 yaşlı uşaqların demək olar ki, üçdə biri məktəbdə çox vaxt əsəbi olurlar. Şagirdlərin məktəbdə yaşadıqları emosiyalar məktəbin ümumi iqliminin, həm də onların sosial və emosional bacarıqlarının yaxşı göstəricisidir.

Zorakılıq şagirdlərin təhsil nəticələrinə ciddi ziyan vura bilər

Sosial və emosional bacarıqlara dair son araşdırmalar göstərdi ki, bir çox təhsilalanlar zorakılığın həm qurbanı, həm də icraçılarıdır. Orta hesabla onların təxminən 67%-i zorakılığa məruz qaldıqlarını söylədi, 40%-i isə digər yaşıdlarına qarşı zorakılıq etdiyini etiraf edib.

Məktəblərdə zorakılıq və onun digər formaları şagirdlərin sağlamlığına, rifahına və təhsil nəticələrinə ciddi ziyan vura bilər.

Lakin bir çox məktəb rəhbərləri tez-tez öz məktəblərində zorakılıq problemlərinin baş verdiyini qəbul etmirlər. Bəzi təhsil sistemlərində şagirdlər hətta zorakılığın yüksək formada olduğuna dair məlumatlar versələr belə, idaəedicilər bu məlumatları bölüşmür.

Uğurlu şagirdləri yaşıdlarından nə fərqləndirir?

Eyni dərəcədə yüksək maraqcanlı və riyaziyyat bacarığı olan şagirdlər arasında oğlanların elm və texnologiya sahəsində karyera gözləmələri qızlardan iki dəfə çoxdur. Nəticələr göstərir ki, gender stereotipləri ilə mübarizə müəyyən məktəblərdə irəliləmənin yollarından biri ola bilər: oğlanların texnologiyanı daha yaxşı bilməsi ilə razılaşmayan qızların (Peru, İspaniya və Ukraynada) elm və texnologiya sahəsində karyera qurma ehtimalı daha yüksəkdir.

Evdə ən çox kim işləyir?

OECD-nin yeni məlumatları göstərir ki, valideynlər ev tapşırıqlarını daha bərabər payladıqda şagirdlər gender stereotipləri ilə daha çox razılaşmırlar.

Lakin OECD ölkələrində orta hesabla qadınlar təmizlik, yemək bişirmək və uşaqların tərbiyəsi kimi ödənişsiz işlərə kişilərdən iki dəfə çox vaxt sərf edirlər. Sosial və emosional öyrənmə və gender normalarına baxışların formalaşması şagirdlərin həyatının bütün sahələrində, evdən məktəbə qədər baş verir.

Məktəbdənkənar fəaliyyətlərə dəstək

Məktəbdənkənar məşğələlərdə iştirak 10 və 15 yaşlı şagirdlərdə bütün sosial və emosional bacarıqlarla müsbət əlaqələndirilir. Lakin 15 yaşlı uşaqlardan yalnız üçdə biri (və ya ondan az) müntəzəm olaraq müxtəlif məktəbdənkənar işlərlə məşğul olur. Əksər yerlərdə isə bunu daha az yoxsul tələbə və qızlar edirlər.

Bacarıqların inkişaf etdirilməsi üçün

Müəllimləri və yaşıdları ilə münasibətlərin yaxşılaşdığını bildirən şagirdlər daha yüksək sosial və emosional bacarıqları haqqında məlumat verirlər. Müəllimlərlə münasibətlər daha çox tapşırıqların icrası, maraq dairəsi, nikbinlik və tolerantlıq, yaşıdları ilə münasibətlər isə daha güclü sosial bacarıqlar və etibarla əlaqəlidir. Lakin 15 yaşlı uşaqlar 10 yaşlı uşaqlardan fərqli olaraq sinif yoldaşları və müəllimləri tərəfindən daha az narahatlıq keçirirlər.

Müəllimlərin hazırlığını artırmaq

Sosial və emosional təhsillə bağlı vəzifələr müəllimlərin, xüsusilə orta məktəbin aşağı siniflərində özlərini ən az bacarıqlı hiss etdikləri və hazırlığı olmayan vəzifələr arasında idi. Bu sahədə Dehli (Hindistan), Dubay (BƏƏ), Tszinan (Çin) və Kudus (İndoneziya) şəhərlərində əlavə təlim keçirilib. 15 yaşlılarla işləyən müəllimlərin yalnız 52%-i rəsmi, 32%-i isə qeyri-rəsmi resurslardan istifadə edirdi.

Ailə-məktəb əlaqələri

Əksər valideynlər əzmkarlıq və emosional tənzimləmə kimi bacarıqları övladlarının inkişafı üçün savadlılıq və sayma qədər vacib hesab edirlər. Valideynlər, şagirdlərin və ya müəllimlərin məsuliyyətini necə dərk etdikləri ilə müqayisədə övladlarının sosial və emosional öyrənməsinə görə özlərini daha məsuliyyətli hesab etməyə daha çox meyillidirlər.

Məktəbləri ictimai mərkəzlərə çevirin: Məktəbdə mənfi emosiyalardan daha çox mənsubiyyət və müsbət duyğu hiss edən şagirdlər, xüsusilə sosial və emosional tənzimləmə bacarıqları baxımından daha yüksək sosial və emosional bacarıqlar haqqında məlumat verir.

İƏİT qeyd edir ki, yerli və ya milli təhsil sistemləri sosial və emosional tədqiqatların 2026-cı ildə keçiriləcək növbəti mərhələsində iştirak etmək üçün 2024-cü ilin sonuncu rübünün sonlarına kimi bu tədqiqata qoşulmaqda maraqlı olduqlarını bildirməlidir.

Oruc MUSTAFAYEV

Uğur hekayələri

Son illərdə İsmayıllı rayonunun məktəbliləri bir sıra uğurları ilə təhsil ictimaiyyətinin diqqətini cəlb etməkdədir. “Azərbaycan müəllimi” rayon məktəblərinin bir sıra bilik yarışları, olimpiadalarda uğurlu nəticələr göstərən, bilik və səriştələri ilə seçilən şagirdlərlə həmsöhbət olub.

“Olimpiadada 2 dəfə qızıl medala layiq görüldüyüm üçün xoşbəxtəm”

İlk müsahibimiz Leyla Ağayevanın uğur hekayəsindən başlayaq. 2008-ci ildə İsmayıllı şəhərində anadan olub. İsmayıllı şəhər Natiq Behtiyev adına 6 nömrəli tam orta məktəbin XI sinfində oxuyur. Müəllimlərinin dediyinə əsasən, Leyla hələ ibtidai sinifdə dərslərinə daha məsuliyyətli yanaşdığına görə digər yoldaşlarından seçilib. Çalışqanlığı sayəsində təhsil sahəsində təşkil olunan bir çox layihələrdə, müsabiqələrdə uğur qazanmağa nail olub. 2024-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümünə həsr olunmuş “Ən yaxşı təqdimat” müsabiqəsinin qalibləri sırasında yer alıb. Respublika fənn olimpiadalarında iki dəfə yüksək nəticə göstərib tarix fənni üzrə I yeri qazanaraq qızıl medala layiq görülüb. 2019-cu ildə məktəb komandası ilə birlikdə Nə? Harada? Nə zaman? müsabiqəsinin qalibi olub.

Leyla Ağayeva qazandığı uğurlarda müəllimlərinin əməyini yüksək dəyərləndirir:

- 4 ilə yaxındır ki, tarix fənni hazırlıqları ilə məşğulam. Bu fənnə olan sevgim və marağım bir başqadır. Artıq özümdən əlavə, respublikamızın digər istedadlı gənclərinin də olimpiadada iştirakına, onların hazırlığına dəstək göstərir, olimpiada hazırlığı ilə məşğul oluram. Bu sahədə yetişməyim bilavasitə müəllimlərimin əvəzsiz əməyinin nəticəsidir. Qazanılan bütün uğurlarımızda müəllimlərimizin imzası var.

- İsmayıllı rayonunu olimpiada və digər müsabiqələrdə təmsil edəndə hansı hisslər yaşamısınız?

- Rayonumuzun olimpiada sahəsində kifayət qədər uğurları var və hər il uğurlarımızın üzərinə yeni uğurlar gətirməyə çalışırıq. Bu uğurlara mən də öz töhfəmi verə bildiyim, iki dəfə olimpiada qalibi olaraq qızıl medala layiq görüldüyüm üçün çox xoşbəxtəm, özümü çox şanslı şagirdlərdən biri hesab edirəm.

2019-cu ildə məktəbimizin “Cavanşir” komandası ilə birlikdə Nə? Harada? Nə zaman? onlayn Respublika kubokunda üçüncü yeri qazanaraq çempion olduq. Çempionluq hissi qürurverici idi. 2022-2023-cü tədris ilində Respublika fənn olimpiadasında tarix fənni üzrə qızıl medala layiq görülmüşəm. 2024-cü ildə sözügedən olimpiadada növbəti qızıl medalımı qazanmışam.

Olimpiada qalibi olaraq qızıl medalı qazanarkən tam fərqli duyğularla dolu fəxarət hissi yaşadım. Qızıl medalı ikinci dəfə qazandığımda yaşadığım qürur hissini sözlə ifadə etmək bir qədər çətindir. Çox sevincli idim.

- “Ən yaxşı təqdimat” müsabiqəsindəki uğurlu çıxışınız haqqında nə deyərdiniz ...

- 2023-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümünə həsr olunmuş “Ən yaxşı təqdimat” müsabiqəsinə “Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycan mədəniyyətinə vurduğu zərərlər” adlı təqdimatla qoşuldum və müsabiqənin üçüncü dərəcəli diplomuna layiq görüldüm. Müsabiqəyə təqdim etdiyim mövzunun günümüzdəki aktuallığını nəzərə alaraq belə bir məsələni ətraflı təqdim edib işləmək mənim üçün çox uğurlu oldu. Deyərdim ki, bu nailiyyət uğurlarımın ən dəyərlisidir. Çünki bu müsabiqə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevə həsr olunmuşdur. Nailiyyətimə görə qürur və fəxarət hissi duyuram.

IV Şagird Respublika elmi-praktik konfransında “Kiçik Akademiya” üzvü olaraq təqdim etdiyim layihəm ikinci yerə layiq görülüb. Bununla yanaşı, rayon və region səviyyəli çoxsaylı müsabiqələrin qalibi olmuşam, hər bir uğurum mənə əvəzsiz sevinc hissi yaşadır.

- Yaşıdlarınıza nə demək istəyərdiniz ?

- Yaşıdlarıma tövsiyəm o olardı ki, uşaq yaşlarından həm dərslərinə vaxtı-vaxtında hazırlaşsınlar, eyni zamanda dərsdənkənar fəaliyyətlərə, tədbirlərə maraq göstərsinlər, heç zaman özlərini o sahələrdə sınamaqdan çəkinməsinlər, hər zaman hədəflərinin arxasınca getsinlər. Müəllimlərimizin verdiyi tapşırıqları vaxtında yerinə yetirsək, dərslərdən geridə qalmasaq, qələbə qazanmağımız daha asan olar.

Leyla gələcək hədəflərindən söz açaraq bildirir: “Gələcəkdə Vətənimə, dövlətimə layiqli vətəndaş olub ölkəmizi qürurla təmsil edib Qalib Azərbaycanımızın inkişafında öz töhfəmi verməyə çalışacağam”.

“Düzgün vaxt bölgüsü edən, çox çalışan hər bir şəxs uğur qazana bilər”

Emil Ağamirzəyev 2008-ci il sentyabrın 29-da İsmayıllı rayonunun Talıstan kəndində anadan olub. İsmayıllı rayon Talıstan kənd tam orta məktəbinin X sinif şagirdidir. Dəfələrlə ölkə miqyaslı intellektual yarışların qalibi olub. 2022-ci ildə Respublika bilik yarışında gümüş medala layiq görülüb. Aşağı siniflər arasında keçirilən Respublika bilik yarışında 1-ci yeri qazanıb. Respublika Fənn Olimpiadasının tarix fənni üzrə finalçısı Emil ilə həmsöhbət olub, uğurun formulunu öyrənməyə çalışdıq.

- Dünyanın müxtəlif ölkələrində beynəlxalq yarışlarda iştirak edirsiniz, bunlardan ən maraqlısı, ən yaddaqalanı hansı olub?

- Məncə, ən yaddaqalan Türkiyə səfərimizdir. 2023-cü il yanvarın 10-14 tarixlərində Türkiyənin İstanbul şəhərində keçirilən beynəlxalq elm olimpiadasında 45 ölkənin məktəbliləri arasında 6-cı yeri qazanmışdım. İlk xarici səfərim, ilk beynəlxalq uğurum idi, ona görə həm maraqlı, həm də yaddaqalan oldu.

- Necə oldu ki, beynəlxalq elm olimpiadasına qoşuldun? Bu işdə müəllimlərinin dəstəyini necə ifadə edərdin?

- Məni həm yerli olimpiadaya hazırlayan, həm xarici olimpiadada dəstək olan tarix müəllimim Orxan Əhmədovdur. Biz yerli olimpiadaya hazırlaşanda da mənim üzərimdə əziyyəti çox olub. Həm məktəbdə, həm onlayn, həmişə məşğul olub. Mənə dəstək olub. Şagird də müəllimin dəstəyindən uğurlanır.

- Daha hansı beynəlxalq yarışlarda iştirak etmisən?

- Ötən il aprelin 21-24 tarixlərində Qazaxıstanın Aktau şəhərində keçirilən beynəlxalq elm olimpiadasında 64 ölkənin iştirakçıları arasında 4-cü yeri qazanmışam. Həmçinin 2023-cü il iyunun 1-3 tarixlərində Serbiyanın paytaxtı Belqrad şəhərində keçirilən beynəlxalq elm olimpiadasında 68 ölkənin iştirakçıları arasında 4-cü yerdə qərarlaşdım. Daha sonra həmin il 1-5 avqust tarixlərində İtaliyanın Milan şəhərində keçirilən Qlobal İntellektual yarışın 4-cüsüyəm. 2024-cü il 26-30 yanvar tarixlərində İngiltərənin paytaxtı London şəhərində keçirilən “Dünya ölkələrinin tarixi” adlı beynəlxalq elm müsabiqəsində 52 ölkədən gəlmiş 2345 şagird arasında fərqlənərək ilk onluqda - VIII yerdə yer aldım. Bütün bunlarla yanaşı 2023-cü ilin 1-10 sentyabr tarixlərində ABŞ-də keçirilən beynəlxalq konfransın iştirakçısıyam.

- Ucqar dağ rayonunun, kənd məktəbinin şagirdi üçün dünyanın ən böyük şəhərlərində tədbirlərdə iştirak etmək çətin deyildi ki?

- Oxumaq ucqar və yaxud şəhərə baxmır. Bir insanın məqsədi varsa, kənd və yaxud şəhər fərq etmir. Həmçinin mənim oxuduğum məktəbin çoxsaylı məzunları bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində böyük uğurlar əldə ediblər. Bizim məktəbin özünəməxsus təhsil ənənələri mövcuddur. Bu baxımdan, düşünürəm ki, çətin deyil.

- ABŞ-də beynəlxalq konfransda iştirakın zamanı hansı mövzuda çıxış etdin?

- 10 sentyabr 2023-cü ildə ABŞ-də keçirilən beynəlxalq konfrans iştirakçısı oldum. Konfrans gənclərin gələcək planları, karyera barəsində idi. Gənclərə müxtəlif istiqamətlər barədə məlumat verildi. Həm istirahət etdik, həm də öyrəndik.

- Fransada dünya ölkələrinin tarixi mövzusunda beynəlxalq müsabiqədə iştirak etmək, uğur qazanmaq necə bir hissdir?

- 2024-cü il 21-23 avqust tarixlərində Fransada beynəlxalq müsabiqədə V yeri qazandım. Fransa mənim ən sonuncu iştirak etdiyim ölkədir. Məqsədim 3-lüyə düşmək idi, amma 5-ci yeri tutdum. Fikrimcə, böyük uğur idi. Dünya ölkələrinin tarixi mövzusunda keçirilən müsabiqədə uğur qazanmaq qürurvericidir.

- IV Şagird Respublika elmi-praktik konfransındakı çıxışın hansı mövzuda idi?

- 20 iyun 2024-cü ildə S.C.Pişəvəri adına Respublika humanitar fənlər gimnaziyasında “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili”nə həsr olunmuş “Azərbaycanda elm və təhsilə şagird baxışı” mövzusunda IV Şagird Respublika elmi-praktik konfransında “Yerdə ekoloji böhran” mövzusunda elmi təqdimatım 2-ci yerə layiq görüldü.

- Emil, müsabiqələrə, beynəlxalq yarışlara hazırlaşmaq üçün vaxtı necə bölüşürsən?

- Yarışlara hazırlaşanda əsas məsələ vaxt bölgüsüdür. Düzgün vaxt bölgüsü edən, çox çalışan, məsuliyyətli olan hər bir şəxs uğur qazana bilər. Fikrimcə, uğurun formulu var. Belə ki, vaxt bölgüsü + səbir + mübarizə + məsuliyyətli olmaq + çox çalışmaq = qələbə qazanmaq.

“Kiçik hekayələr yazmaq, rəsmlər çəkmək asudə vaxtımı səmərəli keçirməyimə səbəb olur”

Ruhəngiz Qasımova 27 iyul 2010-cu il təvəllüdlüdür. Ağahüseyn Aslanov adına İsmayıllı şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbin IX, İsmayıllı şəhər Fazil Əzimov adına Uşaq İncəsənət məktəbinin fortepiano ixtisası üzrə VI sinfində oxuyur. Onun sözlərinə görə, 30-dan artıq sertifikat və fəxri fərmanla təltif edilib. Kiçik hekayələr yazmaq, fortepianoda ifa etmək, rəsm çəkmək kimi xüsusi bacarıqları var. Bir neçə inşa-yazı və bədii qiraət müsabiqələrinin qalibi olub. Məktəbdə kiçik layihələr icra edir, ssenarilər hazırlayır, tədbirləri aparır. İsmayıllı rayon ümumtəhsil məktəbliləri arasında keçirilən bir çox seir və rəsm müsabiqələrində qalib gəlib. İsmayıllı Rayon Uşaq-Gənclər Mərkəzinin (UGİM) “Bədii qiraət” dərnəyinin və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yanında Uşaq Səfirlər Məclisinin İsmayıllı rayonu üzrə fəal üzvüdür.

- Könüllülüyü çox sevirəm, elə ona görə də rayonumuzda keçirilən tədbirlərdə, sosial layihələrdə aktiv iştirak edirəm. Bir çox layihələrin iştirakçısı və könüllüsü olduğumdan və sosial məsuliyyəti dərk etdiyimdən fərqli mövzularda ideyalarım var. Bu ideyaları həyata keçirmək üçün layihələr hazırlayıram. 2022-ci ildə “Sahibkar məktəbli” II Respublika müsabiqəsinə qoşuldum. Layihə çərçivəsində bizə 3 aylıq təlimlər keçirildi, mentor dəstəyi göstərildi. Mən bu təlimlərdə layihələr yazıb öz ideyamızı həyata keçirməyin yollarını öyrəndim. “Sahibkar məktəbli” Respublika müsabiqəsinə “İKT qızları” adlı layihə təklifi ilə qoşuldum və final mərhələsində məktəbimizi və İsmayıllı Rayon UGİM-ini təmsil etdim. Mərkəzin toxuculuq dərnəyinin üzvüyəm.

Bununla yanaşı, “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili”nə həsr olunmuş “Azərbaycanda elm və təhsilə şagird baxışı” mövzusunda keçirilən IV Şagird Respublika elmi-praktik konfransında “Vitaminlər” mövzusunda olan məqaləm və təqdimatım ilə iştirak etdim. Müəllimlərimizin təşəbbüsü ilə “e-Twinning” beynəlxalq layihəsinə qoşuluram. Bu layihə çərçivəsində keçirilən görüşlərdə aktiv iştirak edərək keyfiyyət nişanı sertifikatını qazanmışam.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyi, Gənclər və İdman Nazirliyi və “Azerbaijan International Mining Company Limited” şirkətinin birgə əməkdaşlığı, “İrşad Elektroniks”in dəstəyi ilə “Kəndimə gəl!” düşərgə layihəsində iştirak etmişəm. Bu, gələcəkdə peşə və karyera seçimimizə dəstək olacaq təlimlər idi.

Hazırda “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili” çərçivəsində icra edilən “Qlobal iqlim dəyişikliyinin uşaqların sağlamlığına təsirləri” layihəsinin müdavimiyəm və müsabiqəyə məktəb komandamızla bilikdə “Eko-Mən” adlı layihə ilə qoşulmuşuq. Bütün bu kimi layihələr mənim üçün maraqlı və səmərəlidir.

- Asudə vaxtlarınızı necə keçirirsiniz?

- Kiçik hekayələr yazmaq, əl işləri hazırlamaq, rəsmlər çəkmək mənim asudə vaxtımı səmərəli keçirməyimə səbəb olur. Kiçik hekayələr yazmağım mənim söz ehtiyatımı zənginləşdirir və inşa-yazı müsabiqələrində uğurlu iştirak etməyimə səbəb olur. Rayonumuzda bir neçə esse və şeir müsabiqəsinin qalibi olmuşam. Yazdığım hekayələr mənim oxuduğum əsərlərin təsirindən formalaşıb. Məni çox duyğulandıran mövzular olduğunda həmin mövzuda öz ideyalarım formalaşır, öz “qəhrəmanlarım” bədii obrazlarım yaranır. Hekayələr yazanda ruhum sakitləşir, fikirlərim aydınlanır. Çəkdiyim rəsmlərlə bir neçə müsabiqəyə qoşulmuşam.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş rəsm və əl işləri müsabiqəsinə çəkdiyim rəsmlərlə qoşuldum, rəsmlərim müsabiqənin rayon mərhələsində seçilərək Xətai Sənət Mərkəzinin keçirdiyi rəsm sərgisində seçilmiş əl işləri ilə birlikdə nümayiş etdirilib.

- Gələcək hədəfləriniz, arzularınız nədir?

- Ümid edirəm ki, gələcəkdə yaxşı musiqiçi ola bilərəm. Musiqi ifa edərkən ruhum dincəlir, başqa bir aləmə düşürəm. Necə deyərlər, musiqi ruhun qidasıdır. Fortepianoya həvəsim var, gələcəkdə ali təhsil aldıqdan sonra pianoçu olmaq, musiqi savadımı təkmilləşdirmək istəyirəm.

Elnarə QASIMOVA,
Dağlıq Şirvan üzrə regional təmsilçi

BAKI AVRASİYA UNİVERSİTETİ

aşağıdakı kafedralarda kafedra müdiri vəzifələrini tutmaq üçün müsabiqə

ELAN EDİR:

Tərcümə kafedrası
Biznes və menecment kafedrası

Müvafiq kafedranın profilinə uyğun yüksək peşə-ixtisas hazırlığına, elmi ad və dərəcələrə, lazımi elmi-pedaqoji, idarəetmə təcrübəsinə, yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik Azərbaycan Respublikası vətəndaşları, həmçinin müvafiq qanunvericiliyin tələbləri gözlənilməklə xarici ölkə vətəndaşları müsabiqədə iştirak edə bilərlər.

Müsabiqə Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının 15.11.2017-ci il tarixli, 5/5 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Ali təhsil müəssisələrində kafedra müdiri, dekan və dekan müavini vəzifələrinin tutulması Qaydaları”və “Bakı Avrasiya Universitetində dekan, kafedra müdiri, dekan müavini və professor-müəllim vəzifələrinin tutulması qaydaları haqqında Əsasnamə”yə uyğun olaraq aparılır.

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən şəxslər aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidir:
- rektorun adına ərizə;
- kadrlar uçotunun şəxsi vərəqəsi;
- tərcümeyi-hal;
- ali təhsil haqqında diplomun surəti;
- elmi dərəcə və elmi ad haqqında sənədlərin surəti;
- dərc olunmuş elmi və tədris-metodik işlərin müvafiq qaydada təsdiq edilmiş siyahısı;
- namizədin kafedranın inkişafı ilə bağlı platforması

İddiaçıların tədris prosesinin idarə edilməsi, elmi-pedaqoji fəaliyyəti, tədris prosesində yeni pedaqoji və informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının, innovativ təlim üsullarının tətbiqi sahəsində əldə etdiyi təcrübə və nailiyyətləri, ixtisasının artırılması ilə bağlı digər sənədlər onların istəyi ilə əlavə olaraq təqdim edilə bilər.

Ali təhsil və elmi dərəcə haqqında sənədlər başqa ölkədə verildiyi halda ekvivalentlik haqqında müvafiq sənəd təqdim edilməlidir.

Sənədlərin qəbulu elanın dərc edildiyi tarixdən 1 (bir) ay müddətinə aparılır.

Müsabiqədə iştirak etmək üçün sənədlər ərizə ilə birlikdə universitetin info@baau.edu.az elektron ünvanına təqdim olunmalıdır.

Ünvan: AZ 1110, Bakı şəhəri, akademik Həsən Əliyev küç., 135 A
Əlavə məlumat üçün: +994 12564 63 67; +99412564 63 65 (daxili nömrə 108); info@baau.edu.az

Rektorluq

“AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ”

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor
Sarvan İbrahimov 538-21-55

Mühasibatlıq 539-67-74
Reklam və elanlar 539-20-77; elan@media.edu.az

Ünvan: AZ-1073/2, Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, “Azərbaycan nəşriyyatı” MMC, 9-cu mərtəbə

Qəzet “Azərbaycan müəllimi”nin kompüter mərkəzində yığılır və “Azərbaycan nəşriyyatı” MMC-də çap olunur

Qəzet hər həftənin şənbə günü çıxır

Bank hesabımız
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı Şərifzadə filialı
Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881
M/h: AZ 03 NABZ 01350100000000002944
S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

“Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyası
Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350
VÖEN: 1300397831

Lisenziya № 022327, **İndeks:** 0003, **Tiraj** 35412 **Sifariş** 2596
Məsul növbətçi: O.Mustafayev

Etibarsız sayılır

Beyləqan Peşə məktəbi tərəfindən 2012-ci ildə Qurbanzadə Kənan Həyyat oğluna verilmiş A-015459 nömrəli diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

6 nömrəli Bakı Peşə Liseyi 2015-ci ildə bitirmiş Cəfərov Məhəmməd Gündüz oğluna verilmiş A-396468 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat və AA-061285 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qax şəhər 2 nömrəli məktəb-liseyi 2007-ci ildə bitirmiş Əsgərova (Rəşidova) Zöhrə Xalıq qızına verilmiş B-403694 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağsu rayon Qaraqoyunlu kənd tam orta məktəbi 1995-ci ildə bitirmiş Tahirova Vüsalə Alim qızına verilmiş B-455175 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt 49 nömrəli Orta Texniki Peşə Məktəbi (indiki Sənaye və Yüksək Texnologiyalar üzrə Sumqayıt Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi) tərəfindən 1987-ci ildə Həsənov Cəlil Böyükkişi oğluna verilmiş 427625 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 129 nömrəli tam orta məktəbi 1989-cu ildə bitirmiş Ağakərimova Səbinə Maarif qızına verilmiş AK-630364 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon Bala Bəhmənli kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2017-ci ildə bitirmiş Əhmədzadə Orxan Səyavuş oğluna verilmiş C-091923 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş rayon Ləki kənd tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Saadov Saad Nərbala oğluna verilmiş A-438770 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xaçmaz şəhər 6 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Məmmədova Gülnar Aslanşah qızına verilmiş A-714935 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə Humanitar Kolleci tərəfindən 2011-ci ildə Müseyibova Səidə İlham qızına verilmiş AA-002268 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Beyləqan rayon Əlinəzərli kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Məmmədova (Xankişili) Nəzrin Vüqar qızına verilmiş A-536773 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Uzuntəpə kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Əkbərov Teyyub Ağahüseyn oğluna verilmiş A-396123 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Günəşli kənd 2 nömrəli tam orta məktəbi 2008-ci ildə bitirmiş Babaşova (Vəliyeva) Jalə Əmrah qızına verilmiş 517164 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tərtər rayon Azad Qaraqoyunlu kənd tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Əhmədova (Quluyeva) Aygül Nizami qızına verilmiş A-128373 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə Dövlət Universiteti tərəfindən 2021-ci ildə Əsədov Əhəd Vaqif oğluna verilmiş C-125005 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xaçmaz rayon Yalama kənd tam orta məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Sadirova Xalidə Cavid qızına verilmiş A-343816 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir Turizm Kolleci tərəfindən 2020-ci ildə Adıgözəlli Ülviyyə Rakif qızına verilmiş AA-142940 nömrəli subbakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad Peşə Liseyi (indiki Cəlilabad Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi) tərəfindən 2017-ci ildə Novruzov Rövşən Sakit oğluna verilmiş AA-096500 nömrəli diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Avropa Liseyi 2017-ci ildə bitirmiş Həsənov İmran Faiq oğluna verilmiş E-025322 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şərur rayon Sərxanlı kənd tam orta məktəbi 1996-cı ildə bitirmiş Mehdiyeva Ofeliya Tahar qızına verilmiş 054001 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 193 nömrəli tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitirmiş İsmayılov Elçin Allahverdi oğluna verilmiş E-270590 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Laçın rayon Taxtakörpü qəsəbə tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Bərxudarova Səriyyə Sabir qızına verilmiş B-256168 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gədəbəy rayon Maarif kənd tam orta məktəbin IX sinfini 1988-ci ildə bitirmiş Yusifov Yaşar Bayram oğluna verilmiş 881765 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 53 nömrəli tam orta məktəbi 2023-cü ildə bitirmiş Babazadə Aşqın İlqar oğluna verilmiş E-564790 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad şəhər 8 nömrəli məktəb-liseyin IX sinfini 2003-cü ildə bitirmiş Hüseynov Əkrəm Rahib oğluna verilmiş 596480 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir şəhər Cahangir Rüstəmov adına tam orta məktəbi 1998-ci ildə bitirmiş Alıyeva Pərvanə İsfəndiyar qızına verilmiş A-260439 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ucar şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş İbrahimova (Həbibova) Gülay Soltanəli qızına verilmiş 729695 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ucar rayon Qulabənd kənd tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitirmiş Xəlilov Yasin Yasəf oğluna verilmiş A-072029 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Mühəndislik Universiteti tərəfindən 2019-cu ildə Əlimova Pəri Hüseyn qızına verilmiş C-030490 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 47 nömrəli tam orta məktəbi 1997-ci ildə bitirmiş Qasımov Varid Fərrux oğluna verilmiş 173060 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tovuz rayon Qaraxanlı kənd tam orta məktəbi 2023-cü ildə bitirmiş Cəfərzadə Nazlı Vüsal qızına verilmiş E-623920 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tovuz rayon Yuxarı Öysüzlü kənd tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Məmmədova Tamam Vahid qızına verilmiş A-474073 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2002-ci ildə bitirmiş Hacıyeva (Nəcəfova) Rasta Ramiz qızına verilmiş A-638493 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad şəhər 8 nömrəli məktəb-liseyin IX sinfini 2003-cü ildə bitirmiş Hüseynov Əkrəm Rahib oğluna verilmiş 596490 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.